

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA

YVESA BOTA,

predstavljeni 11. septembra 2007¹

1. „Gospod predsednik,

ga gospodje sodniki ne smete zanemariti in katerega rešitev so razlagalci Pogodbe ESPJ že davno iskali. [...]

gospodje sodniki,

[...] ^{3a}

zadeva, ki je danes pritegnila pozornost, se nanaša na uporabo določb, ki jih Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo^[2] določa za pomoči.

[...]

2. Kot je pred njim storil generalni pravobranilec Lagrange v sklepnih predlogih z dne 5. novembra 1960 v zadevi De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg proti Visoki oblasti⁴, generalni pravobranilec Roemer opozarja Sodišče glede zahtevnega problema razmejitve področja uporabe členov 4 PJ in 67 PJ.

[...] treba je [...] rešiti problem sistematične razmejitve med prepovedmi iz člena 4(c) [PJ] in določbami člena 67 [PJ]. To je problem, ki

3. Člen 4(c) PJ določa načelno prepoved državnih pomoči, dodeljenih jeklarskim in

1 – Jezik izvirnika: francoščina.

2 – Pogodba ESPJ, ki so jo v Parizu 18. aprila 1951 podpisale Kraljevina Belgija, Zvezna republika Nemčija, Francoska republika, Italijanska republika, Veliko vojvodstvo Luksemburg in Kraljevina Nizozemska. Ta Pogodba je začela veljati 23. julija 1952 in je bila sklenjena za obdobje 50 let. Veljati je prenehala 23. julija 2002.

3 – Sklepni predlogi generalnega pravobranilca Roemerja, predstavljeni 10. junija 1971 v zadevi Nizozemska proti Komisiji, v kateri je bila sprejeta sodba z dne 6. julija 1971 (59/70, Recueil, str. 639).

4 – Sodba z dne 23. februarja 1961 (30/59, Recueil, str. 1).

premogovniškim družbam. Cilj člena 67 PJ pa je preprečiti izkrivljanje konkurence, ki bi ga lahko povzročile nekatere politike držav članic.

4. Sodišče je v tej zadevi ponovno pozvano, da se izreče o obsegu in uporabi vsake od teh dveh določb. Čeprav naj bi se o tem vprašanju že davno razpravljalo, Sodišče po mojem mnenju o njem ni nikoli izrecno odločilo.

5. V tem sporu ima vprašanje dve težavi, s katerima so se soočili ustanovitelji Evropske skupnosti za premog in jeklo (v nadaljevanju: ESPJ) pri določitvi in izvajanju lastnega sistema nadzora državnih pomoči.

6. Prva izhaja iz temeljne dinamične narave skupnega trga, vzpostavljenega s Pogodbo ESPJ. Tako je morala biti načelna prepoved državnih pomoči, določena s členom 4(c) PJ, prilagojena potrebam politike, ki se je morala soočiti s strukturnimi problemi gospodarstva jeklarske in premogovniške industrije. Komisi-

sija Evropskih skupnosti je v ta namen sprejela različna pravila o pomoči jeklarstvu⁵.

7. Druga težava je povezana z delno integracijo, izvedeno s Pogodbo ESPJ. Države članice so se z njenim podpisom odrekle pristojnostim v zvezi z vzpostavitvijo in delovanjem jeklarskega in premogovniškega trga, vendar so ohranile odgovornost svojih splošnih gospodarskih politik. Člen 67 PJ je omogočal, da se vzpostavi sodelovanje med temi različnimi politikami, da bi se skupni trg zaščitil pred vsakim izkrivljanjem konkurence. Nastanek Evropske gospodarske skupnosti (EGS)⁶ 25. marca 1957 je kljub temu spremenil razdelitev. Ustanovitev te nove skupnosti je izpostavila vprašanje o soobstoju teh dveh pravnih redov, ESPJ in ES, in vprašanje uskladitve njenega sistema nadzora državnih pomoči.

8. Ta spor prav tako izpostavlja neko drugo, splošnejše vprašanje, ker presega razlikovanja med sistemoma ESPJ in ES za nadzor državnih pomoči. Problem je povezan s spoštovanjem načel pravne varnosti in varstva legitimnih pričakovanj, ko Komisija odredi

5 – V nadaljevanju bom natančno opredelil, kaj so pravila o pomoči jeklarstvu

6 – Na podlagi Pogodbe o Evropski uniji je postala Evropska Skupnost (ES).

nacionalnim organom, da izterjajo pomoči, ki so bile družbi nezakonito dodeljene.

odredila, naj izterja pomoči, ki so bile nezakonito dodeljene družbi Salzgitter (člen 2 in 3).

9. V tej zadevi so nemški organi 5. avgusta 1971 sprejeli zakon, katerega cilj je prispevati k razvoju območja ob meji z nekdanjo Demokratično republiko Nemčijo in nekdanjo Češkoslovaško republiko (v nadaljevanju: Zonenrandgebiet)⁷. Ta zakon je predvideval davčne spodbude za vlaganja družbe v regijah na tem območju. Navedeni zakon in spremembe, ki so sledile, je Komisija odobrila na podlagi členov 87 ES in 88 ES.

10. Jeklarska družba Salzgitter AG – Stahl und Technologie⁸ je imela ugodnost posebnih amortizacij in neobdavčenih rezervacij na podlagi ZRFG⁹. Komisija je z Odločbo 2000/797/ESPJ¹⁰ razglasila, da sporni ukrepi pomenijo državno pomoč, ki ni združljiva s skupnim trgom za premog in jeklo (člen 1) in Zvezni republiki Nemčiji

11. Ta odločba je bila predmet ničnostne tožbe, ki jo je družba Salzgitter vložila pri Sodišču prve stopnje Evropskih skupnosti. Sodišče prve stopnje je v sodbi Salzgitter proti Komisiji¹¹ z dne 1. julija 2004 razglasilo delno ničnost sporne odločbe, ob upoštevanju, da Komisija ni mogla zahtevati izterjave pomoči, dodeljene družbi prejemnici, ne da bi kršila načelo pravne varnosti.

12. Ta sodba je zdaj predmet dveh pritožb.

13. Glavno pritožbo je vložila Komisija in želi z njo doseči razveljavitev izpodbijane sodbe v delu, s katerim je razglasila ničnost določb sporne odločbe v zvezi s povrnitvijo zadevnih pomoči. Zastavlja zlasti tri vprašanja.

14. Prvo je povezano z jasnostjo pravnega okvira, ki se uporabi, in zlasti z obveznostjo priglasitve teh pomoči.

7 – Zonenrandförderungsgesetz, v nadaljevanju: ZRFG

8 – V nadaljevanju: Salzgitter ali „družba prejemnica“.

9 – V nadaljevanju: „sporne pomoči“ oziroma „zadevne pomoči“.

10 – Odločba z dne 28. junija 2000 o državni pomoči, ki jo Nemčija izvaja v korist družbe Salzgitter AG, družbe Preussag Stahl AG in hčerinskih podjetij skupine, danes imenovanih Salzgitter AG – Stahl und Technologie (SAG) (UL L 323, str. 5, v nadaljevanju: sporna odločba).

11 – T-308/00, Recueil, str. II-1933 (v nadaljevanju: izpodbijana sodba).

15. Drugo je povezano z ravnanjem Komisije v okviru nadzora državnih pomoči. Vprašanje je namreč, ali je ta institucija pri izvajanju upravnih odgovornosti kršila dolžnost skrbnega ravnanja, ko pri preučitvi dokumentov, ki jih je poslala družba prejemnica, ni ugotovila, da zadevne pomoči niso bile priglašene, in ko glede tega ni ukrepala.

16. Tretje vprašanje je povezano s spoštovanjem načel pravne varnosti in varstva legitimnih pričakovanj, če Komisija odredi izterjavo nezakonito dodeljenih pomoči. Vprašanje je namreč, ali je Komisija v posebnih okoliščinah obravnavane zadeve, ki jih navaja Sodišče prve stopnje, lahko zakonito zahtevala izterjavo zadevnih pomoči, ne da bi kršila načelo pravne varnosti. Sodišče se mora namreč izreči glede tega, ali so akti oziroma ravnanje Komisije lahko pri družbi prejemnici pomoči ustvarili tako legitimno pričakovanje, ki bi Komisiji preprečilo, da bi od Zvezne republike Nemčije zahtevala, da odredi izterjavo pomoči, in od družbe Salzgitter, da jih vrne.

17. Družba Salzgitter je vložila nasprotno pritožbo in želi doseči razveljavitev izpodbijane sodbe v delu, s katerim je zavrnila njene tožbene razloge za razglasitev ničnosti, ki so povezani z opredelitvijo zadevnih pomoči

in njihovo združljivostjo s skupnim trgov. Zvezna republika Nemčija intervenira v podporo tej pritožbi.

18. Družba Salzgitter v okviru navedene pritožbe izpodbija preučitev Sodišča prve stopnje glede obsega in uporabe členov 4 PJ in 67 PJ. Vprašanje za Sodišče je namreč, ali se člen 4(c) PJ uporabi za pomoč, dodeljeno jeklarski družbi, če ta sodi v okvir splošnega sistema pomoči, ki ga je Komisija predhodno odobrila na podlagi Pogodbe ES, oziroma ali izvajanje tega ukrepa izhaja iz člena 67 PJ.

19. V teh sklepnih predlogih bom predlagal, prvič, naj se zavrne nasprotna pritožba družbe Salzgitter. Pojasnil bom, zakaj Sodišče prve stopnje po mojem mnenju ni v nobenem primeru napačno uporabilo prava s presojo, da se je Komisija smela legitimno sklicevati na člen 4(c) PJ pri opredelitvi zadevnih pomoči kot nezdružljivih s skupnim trgov za premog in jeklo, in z ugotovitvijo, da je Komisija v celoti izpolnila obveznost obrazložitve v okviru sporne odločbe.

20. Drugič, Sodišču bom predlagal, naj ugodi glavni pritožbi, ki jo je vložila Komisija. V nadaljevanju bom namreč navedel, da je Sodišče prve stopnje napačno uporabilo

pravo, ko je presodilo, da obveznost priglasitve zadevnih pomoči ni jasno izhajala iz pravnega okvira, ki se uporabi. Pojasnil bom, zakaj menim, da je bila ta obveznost jasna in brezpogojna, ter zakaj s sporno odločbo, ko je ta odredila izterjavo zadevnih pomoči, ni bilo kršeno niti načelo pravne varnosti niti načelo varstva legitimnih pričakovanj družbe prejemnice.

21. Glede na vse te elemente bom Sodišču predstavil posledice, ki izhajajo iz te napačne uporabe prava v tej zadevi.

I – Pravni okvir

22. Pogodba ESPJ načeloma prepoveduje državne pomoči jeklarskim družbam. V členu 4(c) določa, da se kot nezdružljive s skupnim trgom za premog in jeklo odpravijo in prepovedo „subvencije ali pomoči ali kakršna koli vrsta posebnih dajatev, ki jih države dodelijo ali naložijo“ in so zato prepovedane pod pogoji, določenimi v tej pogodbi.

23. Člen 67 PJ določa:

„1. Vlade držav članic morajo obvestiti [Komisijo] o vseh dejavnostih svoje države, ki bi lahko pomembno vplivale na pogoje konkurence v sektorjih premoga in jekla.

2. Če taka dejavnost pri enaki donosnosti tako poveča razlike v proizvodni ceni, da povzroči hudo neravnovesje, lahko [Komisija] po posvetovanju s Svetovalnim odborom sprejme naslednje ukrepe:

- če ima dejavnost države škodljive posledice za podjetja iz sektorja premoga in jekla v pristojnosti te države, ji lahko [Komisija] dovoli odobritev pomoči, katere višina, pogoji in trajanje so določeni v dogovoru z njo. [...]
- če ima dejavnost države škodljive posledice za podjetja iz sektorja premoga in jekla v pristojnosti drugih držav, [Komisija] nanjo naslovi priporočilo za njihovo

odpravo z ukrepi, za katere meni, da so najbolj združljivi z njenim gospodarskim ravnoesjem.

3. Če ravnanje te države zmanjša razlike stroškov proizvodnje z dajanjem posebne ugodnosti ali z nalaganjem posebnih dajatev premogovniškim ali jeklarskim družbam, ki sodijo v njeno pristojnost, v primerjavi z drugimi gospodarstvi iste države, je [Komisija] pooblaščen, da po posvetovanju s Svetovalnim odborom in Svetom na to državo članico naslovi potrebna priporočila.“

24. Komisija lahko v smislu člena 95, prvi odstavek, PJ s soglasjem Sveta, ki sklepa soglasno, in po posvetovanju s Svetovalnim odborom sprejme odločitev ali priporočilo „v primerih, ko bi bila za uresničitev enega od ciljev iz členov 2, 3 in 4 za delovanje skupnega trga za premog in jeklo v skladu z določbami člena 5 [ta] odločitev ali [to] priporočilo nujna [...], pa s to pogodbo nista predvidena“. Na podlagi člena 95, drugi odstavek, PJ lahko navedena odločitev ali navedeno priporočilo v enaki obliki določi sankcije, ki se uporabijo.

25. Poleg tega člen 95, tretji odstavek, PJ določa, da „če nepredvidene težave, ki se

pokažejo iz izkušnje pri pravilih za uporabo [...] Pogodbe, ali temeljita sprememba ekonomskih ali tehničnih pogojev, ki neposredno prizadene skupni trg za premog in jeklo, zahtevajo nujno prilagoditev pravil v zvezi s [Komisijinim] izvajanjem njej dodeljenih pooblastil, pri čemer se lahko uvedejo ustrezne spremembe, ki pa ne smejo biti v nasprotju z določbami členov 2, 3 in 4 ali v zvezi s pooblastili, dodeljenimi [Komisiji] in drugim institucijam Skupnosti.“ Te spremembe so na podlagi člena 95, četrti odstavek, PJ predmet predlogov, ki jih sporazumno določita Komisija in Svet ter so podrejeni mnenju Sodišča.

26. Komisija je na podlagi člena 95, prvi in drugi odstavek, PJ izdala niz šestih odločb, ki imajo splošen pomen in ki se ponavadi označujejo kot „pravila o pomoči jeklarstvu“.

27. Ta pravila so odziv na krizo, ki je nastala v sektorju jeklarstva v Skupnosti, in uvajajo odobritev državnih pomoči železarskim in jeklarskim družbam v taksativno naštetih primerih, ki tako odstopajo od stroge in

absolutne prepovedi, navedene v členu 4(c) PJ. Navedena pravila so bila večkrat spremenjena zaradi konjunkturnih težav na trgu.

28. Ta pravila določajo pogoje, v katerih država članica lahko železarsstvu in jeklarstvu odobri pomoči, ki so združljive s pravilnim delovanjem trga Skupnosti. Opredeljujejo pojem pomoči železarski in jeklarski industriji, določajo pogoje za njihovo dodelitev in predvidevajo postopkovna pravila za njihovo priglasitev Komisiji. Za pomoči, ki ne sodijo na področje uporabe teh pravil, še naprej velja načelna prepoved, navedena v členu 4(c) PJ.

29. Prva pravila o pomoči železarski in jeklarski industriji so bila določena z Odločbo Komisije št. 257/80/ESPJ¹². Veljala so do 31. decembra 1981. V skladu s četrto uvodno izjavo teh prvih pravil je bil njihov cilj vzpostaviti sistem, s katerim se v določenih takratno naštetih primerih odobri dodelitev posebnih pomoči železarski in jeklarski industriji, pri čemer je za jeklarstvo uporaba splošnih in regionalnih sistemov pomoči kljub temu na podlagi člena 67 PJ ter členov 87 ES in 88 ES ostala pod nadzorom Komisije¹³.

12 – Odločba z dne 1. februarja 1980 o določitvi pravil Skupnosti za pomoč jeklarski industriji (UL L 29, str. 5, v nadaljevanju: prva pravila).

13 – Glej člen 1 prvih pravil.

30. Prva pravila so bila nadomeščena z drugimi pravili o pomoči jeklarstvu, vzpostavljenimi z Odločbo Komisije št. 2320/81/ESPJ¹⁴, ki so veljala do 31. decembra 1985. Ta druga pravila določajo strožje predpise, ki določajo postopno odpravo pomoči. Vzpostavijo zaokrožen skupnostni sistem, ki zagotavlja enotno obravnavo „vseh pomoči jeklarstvu, ki jih financira država članica, ali kakršnih koli pomoči iz državnih sredstev, bodisi posebnih ali ne“¹⁵.

31. Tretja pravila o pomoči jeklarstvu so začela veljati 1. januarja 1986¹⁶. Od tega datuma Komisija Zvezni republiki Nemčiji očita dodelitev zadevnih pomoči.

32. Na podlagi člena 1(1) teh tretjih pravil lahko „[v]se pomoči jeklarstvu, ki jih financira država članica, ali kakršna koli vrsta

14 – Odločba z dne 7. avgusta 1981 o določitvi pravil Skupnosti za pomoč jeklarski industriji (UL L 228, str. 14), kot je bila spremenjena z Odločbo Komisije št. 1018/85/ESPJ z dne 19. aprila 1985 (UL L 110, str. 5, v nadaljevanju: druga pravila).

15 – Glej člen 1(1) drugih pravil

16 – Odločba Komisije št. 3484/85/ESPJ z dne 27. novembra 1985 o določitvi pravil Skupnosti za pomoč jeklarski industriji (UL L 340, str. 1, v nadaljevanju: tretja pravila).

pomoči iz državnih sredstev, bodisi posebne ali ne, je mogoče šteti za pomoči Skupnosti in zato kot združljive z dobrim delovanjem skupnega trga le, če so v skladu z določbami členov od 2 do 5^{17a}.

ukrepi vsebujejo elemente pomoči, in po potrebi presodi njihovo združljivost z določbami členov od 2 do 5 tretjih pravil.

33. Člen 6(1) navedenih pravil določa:

„Komisija je obveščena o vseh načrtih za dodelitev ali spremembo pomoči, navedenih v členih od 2 do 5, dovolj zgodaj, da lahko predloži pripombe. Pod enakimi pogoji je obveščena o načrtih za uporabo programov pomoči v jeklarskem sektorju, v zvezi s katerimi se je že opredelila na podlagi določb Pogodbe EGS. [...]“

34. Komisija je v smislu člena 6(2) tretjih pravil prav tako obveščena o vseh načrtih finančnih ukrepov (pridobitve deležev, kapitalne dotacije ali podobni ukrepi) držav članic, lokalnih skupnosti ali organov, ki v ta namen uporabijo državna sredstva v korist jeklarskih podjetij. Komisija ugotovi, ali ti

35. Ko so 31. decembra 1988 prenehala veljati tretja pravila, so začela veljati četrta in nato peta pravila o pomoči jeklarstvu¹⁸.

36. Ta pravila, tako kot tretja pravila, veljajo za vse pomoči jeklarstvu, ki jih financira država članica, naj bodo posebne ali ne. Določajo enake procesne predpise glede priglasitve finančnih ukrepov, ki jih države članice nameravajo dodeliti družbam v jeklarskem sektorju.

37. Pravila o pomoči jeklarstvu, ki so veljala, ko je Komisija sprožila postopek, so šesta in zadnja v nizu. Vzpostavljena so bila z Odločbo Komisije št. 2496/96/ESP¹⁹. Navedena pravila so veljala od 1. januarja 1997 do 22. julija 2002.

17 – Členi od 2 do 5 teh pravil natančno določajo pogoje za dodelitev pomoči za raziskave in razvoj, za zaščito okolja, za zaprtje jeklarskih naprav ter za dodelitev regionalnih pomoči pri investicijah

18 – Odločba Komisije št. 322/89/ESP z dne 1. februarja 1989 o vzpostavitvi pravil Skupnosti za državno pomoč jeklarski industriji (UL L 38, str. 8, v nadaljevanju: četrta pravila) in Odločba Komisije št. 3855/91/ESP z dne 27. novembra 1991 o vzpostavitvi pravil Skupnosti za državno pomoč jeklarski industriji (UL L 362, str. 57, v nadaljevanju: peta pravila).

19 – Odločba z dne 18. decembra 1996 o vzpostavitvi pravil Skupnosti za državno pomoč jeklarski industriji (UL L 338, str. 42, v nadaljevanju: šesta pravila).

38. Člen 1 teh šestih pravil z naslovom „Načela“ določa:

„1. Pomoči jeklarstvu, ki jih financirajo država članica ali teritorialne skupnosti ali se financirajo iz državnih sredstev v kakršni koli obliki, ni mogoče šteti za pomoči Skupnosti in zato kot združljive z dobrim delovanjem skupnega trga, razen če so v skladu z določbami členov od 2 do 5²⁰.

[...]

3. Pomoči, na katere se nanaša ta odločba, se lahko dodelijo samo ob upoštevanju postopkov, določenih v členu 6, pri čemer ne morejo biti izplačane po 22. juliju 2002.“

39. Člen 6 navedenih pravil z naslovom „Postopek“ določa, da je treba o vsakem načrtu za uvedbo pomoči, določenih v členih od 2 do 5 teh pravil, in o vsakem načrtu

prenosa javnih sredstev v korist jeklarskih podjetij obvestiti Komisijo, ki presodi o njegovi združljivosti s skupnim trgom. Na podlagi člena 6(4), prvi pododstavek, šestih pravil, se lahko načrtovani ukrepi izvedejo samo z odobritvijo Komisije in v skladu s pogoji, ki jih ta določi.

40. Člen 6(5) šestih pravil določa, da če Komisija po predhodnem preizkusu meni, da finančno posredovanje lahko pomeni državno pomoč ali dvomi o združljivosti te pomoči z določbami teh pravil, o tem obvesti zadevno državo članico in pozove zainteresirane stranke in druge države članice, da ji predložijo stališča. Če Komisija, potem ko je prejela ta stališča in dala zadevni državi članici možnost, da odgovori, meni, da zadevni ukrep pomeni pomoč, ki je nezdružljiva s predpisi pravil, sprejme odločbo najpozneje tri mesece po prejemu informacij, ki ji omogočajo presojo zadevne pomoči. Če se država članica ne uskladi z navedeno odločbo, se uporabijo določbe člena 88 ES.

41. Od prenehanja veljavnosti Pogodbe ESPJ, 23. julija 2002, za presojo pomoči, ki so bile odobrene jeklarskim oziroma premogovniškim družbam, veljajo predpisi Pogodbe ES.

20 – Členi od 2 do 5 teh pravil natančno določajo pogoje za dodelitev pomoči za raziskave in razvoj, za zaščito okolja, za zaprtje jeklarskih naprav ter regionalnih pomoči, predvidenih s splošnimi ureditvami za družbe v Grčiji

II – Dejansko stanje

42. Družba Salzgitter je jeklarsko podjetje, ki sodi na področje uporabe Pogodbe ESPJ²¹.

A – Davčni ukrepi, določeni z ZRFG

43. ZRFG je bil sprejet 5. avgusta 1971 v Nemčiji.

44. Komisija je ta zakon in njegove naknadne spremembe potrdila po presoji ukrepov, določenih v smislu členov 87 ES in 88 ES²². Navedeni zakon se je uporabljal v vseh sektorjih gospodarstva. Šlo je torej za splošen sistem pomoči, ki niso posebne za sektor premoga in jekla. ZRFG je prenehal veljati leta 1995.

45. Člen 3 tega zakona je določal davčne spodbude v obliki posebnih amortizacij in

neobdavčenih rezervacij in rezerv za vlaganja v vse obrate podjetja na območju Zonenrandgebiet. Posebne amortizacije so pomenile možnost, da se v bilanco stanja družbe na podlagi subvencioniranih vlaganj v prvem letu ali prvih letih, ki so sledila navedenim vlaganjem zadevnega podjetja, vpiše večja amortizacija, kot določajo splošna pravila. To je za podjetje pomenilo znižano davčno osnovo in s tem več likvidnosti za prvo ali prva leta, ki so sledila vlaganjem, torej več likvidnega kapitala. Podobno rednost je podjetje prejelo zaradi neobdavčenih rezervacij in rezerv. Vendar se posebne amortizacije in neobdavčene rezervacije in rezerve niso mogle kumulirati.

46. Člen 3 ZRFG se je uporabil za vse sektorje dejavnosti, vse vrste vlaganj, bodisi v premičnine ali v nepremičnine, in za vsa podjetja brez razlikovanja glede na velikost, dejavnost ali sedež. Vendar je bil nujni pogoj za uporabo ukrepov iz tega člena, da so obrati, v katere se vlaga, na območju Zonenrandgebiet.

21 – V smislu člena 80 PJ so družbe, ki sodijo v pristojnost Skupnosti, tiste, ki izvajajo proizvodno dejavnost na področju premoga in jekla. V tej zadevi družba Salzgitter proizvaja proizvode, navedene v prilogi k pogodbi ESPJ.

22 – UL 1993, C 3, str. 3.

B – *Začetek postopka preverjanja, ki je določeno s členom 6(5) šestih pravil, in sprejetje sporne odločbe*

47. Komisija je z dopisom z dne 3. marca 1999, potem ko je v letnih poslovnih izkazih družbe Preussag Stahl AG, ene od družb sedanje skupine Salzgitter, ugotovila, da so ji bile v letih od 1986 do 1995 na podlagi člena 3 ZRFG dodeljene številne pomoči, obvestila Zvezno republiko Nemčijo o odločitvi, da začne postopek, določen v členu 6(5) šestih pravil o pomoči jeklarstvu, v zvezi s pomočmi, ki jih je ta država članica dodelila družbi Salzgitter²³.

48. Komisija je 28. junija 2000 na podlagi člena 4(c) PJ in šestih pravil sprejela sporno odločbo.

49. Komisija je v členu 1 te odločbe ugotovila, da so bile pomoči, dodeljene družbi Salzgitter v obliki posebne amortizacije in neobdavčene rezervacije in rezerve, določene s členom 3 ZRFG, v znesku 484 milijonov oziroma 367 milijonov nemških mark, državne pomoči, ki so nezdružljive s skupnim trgov.

50. V skladu s členoma 2 in 3 navedene odločbe je Komisija Zvezni republiki Nemčiji odredila, naj navedene pomoči izterja od družbe Salzgitter.

III – Postopek pred Sodiščem prve stopnje in izpodbijana sodba

51. Družba Salzgitter je 21. septembra 2000 v sodnem tajništvu Sodišča prve stopnje vložila tožbo za razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe. Predsednik četrtega razširjenega senata Sodišča prve stopnje je 29. marca 2001 s sklepom Zvezni republiki Nemčiji dovolil intervencijo v podporo predlogom družbe Salzgitter²⁴.

52. Družba prejemnica je v utemeljitev ničnostne tožbe navedla osem tožbenih razlogov. Sodišče prve stopnje je presodilo prvi, drugi, tretji in sedmi tožbeni razlog, preden je razglasilo delno ničnost izpodbijane odločbe.

53. S *prvim tožbenim razlogom* družba Salzgitter očita Komisiji, da je posebne

23 – UL C 113, str. 9.

24 – Salzgitter proti Komisiji (T-308/00).

amortizacije in neobdavčene rezervacije in rezerve, določene s členom 3 ZRFG, nepravilno opredelila kot državne pomoči. Sodišče prve stopnje je zavrnilo ta tožbeni razlog z ugotovitvijo, da so bile zadevne pomoči državne pomoči v smislu člena 4(c) PJ.

54. *Z drugim tožbenim razlogom* je družba Salzgitter očitala Komisiji, da je napačno razlagala člena 4(c) PJ in 67 PJ, zlasti pri presoji njunega področja uporabe. Sodišče prve stopnje je zavrnilo ta tožbeni razlog, s tem da je sprejelo obrazložitev, navedeno v točkah od 103 do 118 izpodbijane sodbe. Potem ko je Sodišče prve stopnje na podlagi sodne prakse Sodišča poudarilo pomen obeh določb, je opozorilo, da se člena 4(c) PJ in 67 PJ nanašata na dve različni področji, pri čemer zadnji člen ne sodi na področje državnih pomoči.

55. Sodišče prve stopnje je nato v točkah od 112 do 115 izpodbijane sodbe poudarilo, da negotovosti, povezane s spremembami prakse odločanja Komisije, ne spremenijo tega dejanskega stanja. V točki 115 izpodbijane sodbe namreč natančno opredeli, da, čeprav se od drugih pravil pravila nanašajo na vse pomoči jeklarstvu, naj bodo posebne ali ne za sektor premoga in jekla, je cilj te določbe samo členu 4(c) PJ povrniti izvirno področje uporabe, saj ta ne razlikuje med prepovedanimi vrstami pomoči.

56. Sodišče prve stopnje je v točki 117 izpodbijane sodbe presodilo, da je Komisija v izpodbijani odločbi pravilno štela, da je bil v zadevnem primeru uporabljen člen 4(c) PJ in ne člen 67 PJ, v točki 118 izpodbijane sodbe pa je zavrnilo drugi tožbeni razlog.

57. *S tretjim tožbenim razlogom* je družba Salzgitter očitala Komisiji, da v smislu člena 95 PJ ni po uradni dolžnosti preizkusila, ali bi zadevna pomoč lahko bila opredeljena za združljivo s skupnim trgov. Sodišče prve stopnje je zavrnilo ta tožbeni razlog z ugotovitvami v točkah od 136 do 147 izpodbijane sodbe, da Komisija ni očitno napačnopresodila v okviru uporabe člena 95 PJ.

58. *S četrtem in petim tožbenim razlogom* je družba Salzgitter očitala Komisiji, da je napačno presodila opredelitve nekaterih vlaganj. V okviru *šestega tožbenega razloga* je zatrjevala, da je Komisija storila napako pri presoji tudi pri določitvi odločilne stopnje sedanje vrednosti. Sodišče prve stopnje ni preučilo teh tožbenih razlogov.

59. *S sedmim tožbenim razlogom* je družba Salzgitter menila, da je Komisija kršila načelo pravne varnosti, ko je od Zvezne republike Nemčije zahtevala, naj izterja pomoči, opredeljene kot nezdružljive s skupnim trgov.

Sodišče prve stopnje je najprej v točki 161 izpodbijane sodbe presodilo, da neobstoj zastaralnega roka in predhodne obvestitve o zadevnih pomočeh ne izključuje Komisijine kršitve načela pravne varnosti. Prav tako je v točki 163 te sodbe poudarilo, da družba Salzgitter ne more biti odgovorna za neprihlasitev teh pomoči, ker družba prejemnica ni institucionalni sogovornik Komisije na področju državnih pomoči. Sodišče prve stopnje je nato v točkah 165 in 166 navedene sodbe opozorilo, da čeprav je Sodišče dejansko priznalo, da se prejemnik pomoči ne more sklicevati na legitimno pričakovanje v zvezi z zakonitostjo te pomoči, ker je bila ta odobrena s kršitvijo procesnih pravil, se naj družba Salzgitter v obravnavanem primeru ne bi sklicevala na legitimno pričakovanje v zvezi z zakonitostjo pomoči, ampak na kršitev načela pravne varnosti, ki ne more biti omejena na pogoje, določene za nastanek legitimnega pričakovanja pri prejemniku pomoči.

nejasen zaradi naslednjih dejavnikov, ki jih je treba pripisati Komisiji:

- konkludentnost delnega odstopa – in zato nezadostna jasnost – od nenasprotovanja iz odločbe Komisije [z dne 4. avgusta 1971, v nadaljevanju: 'odločba Komisije iz leta 1971'];
- dvoumnost glede obsega delnega konkludentnega odstopa od prej navedenega nenasprotovanja pri vprašanju, ali je bilo treba poznejšo uporabo člena 3 ZRFG priglasiti kot „načrt“ v smislu člena 6 tretjih pravil [...].“

60. Potem ko je Sodišče prve stopnje v točkah od 168 do 173 izpodbijane sodbe opozorilo na razvoj načina delovanja Komisije v okviru prvih treh pravil o pomoči jeklarstvu, je v točki 174 te sodbe presodilo, da:

„[...] je bil položaj, ki je nastal po sprejetju drugih in tretjih pravil [...] negotov in

61. Sodišče prve stopnje je nato v točkah od 176 do 179 izpodbijane sodbe poudarilo posebne obveznosti, naložene Komisiji glede jeklarskih družb pri reševanju krize v sektorju. Te so morale službam Komisije poslati podatke v zvezi s proizvodnjo jekla in vlaganji v okviru sistemov spremljanja, ki jih je vzpostavila Komisija. Sodišče prve stopnje je glede tega navedlo, da je obstajala pravna zveza med temi različnimi sistemi, in je opozorilo, da je morala Komisija nujno preveriti podatke o proizvodnji jeklarskih podjetij, ki jih je prejela od njih, zlasti da bi lahko ugotovila, ali je ohranjanje ali povečevanje proizvodnih zmogljivosti posledica

nedovoljenih pomoči. V teh okoliščinah in glede na podatke, ki jih je družba Salzgitter posredovala od leta 1988, je Sodišče prve stopnje menilo, da bi Komisija morala odkriti in ugotoviti, da o teh pomočeh ni bila obveščena, in začeti ustrezen postopek. Prav tako je opozorilo, da je Komisija ponovno preizkusila sistem pomoči, določen z ZRFG leta 1988, in je decembra 1988 na podlagi Pogodbe ES sprejela odločbo o nenasprotovanju.

62. Sodišče prve stopnje je v točki 180 izpodbijane sodbe na podlagi navedenega sklenilo, da:

„Negotov in nejasen položaj, opisan v točki 174 [...], skupaj z dejstvom, da se Komisija, čeprav je vedela za pomoči, ki jih je uporabljala [družba Salzgitter], dolgo ni odzvala, je tako ob kršenju zahteve po skrbnem ravnanju, ki zavezuje to institucijo, ustvaril dvoumen položaj, ki bi ga Komisija morala razjasniti, preden je izvedla kakršen koli ukrep za zahtevanje vračila že prejetih pomoči (v tem smislu glej sodbo Sodišča z dne 9. julija 1970 v zadevi Komisija proti Franciji, 26/69, Recueil, str. 565, točke od 28 do 32).“

razjasnila, in v točki 182 sodbe sklenilo, da ta ni mogla zahtevati vračila pomoči, nakazanih tožeči stranki med letoma 1986 in 1995, ne da bi kršila načelo pravne varnosti.

64. Sodišče prve stopnje je v točki 183 navedene sodbe ugodilo sedmemu tožbenemu razlogu in je zato razglasilo ničnost členov 2 in 3 izpodbijane odločbe v delu, v katerem se nanašata na obveznost Zvezne republike Nemčije, da od družbe Salzgitter zahteva vračilo pomoči, ki so ji bile nezakonito dodeljene.

65. Sodišče prve stopnje je v teh okoliščinah v točki 184 izpodbijane sodbe menilo, da se ni treba izreči o tožbenih razlogih, ki se v bistvu nanašajo na zmanjšanje in izračun zneska pomoči, ki jih je treba vrniti. Poleg tega je Sodišče prve stopnje zavrnilo osmi tožbeni razlog, ki se nanaša na odsotnost obrazložitve izpodbijane odločbe. Dejansko je menilo, da naj bi sodni nadzor, ki ga je opravilo v okviru preučitve prvih treh tožbenih razlogov, ki jih je navedla družba Salzgitter, zadostno izkazal, da je Komisija spoštovala to obveznost.

IV – Postopek pred Sodiščem in predlogi strank

63. Sodišče prve stopnje je v točki 181 izpodbijane sodbe ugotovilo, da Komisija tega ni

66. Komisija je 23. septembra 2004 v sodnem tajništvu Sodišča vložila to pritožbo. Predlaga

razveljavitev izpodbijane sodbe, vrnitev zadeve v novo odločanje Sodišču prve stopnje in nazadnje to, naj se družbi Salzgitter naložijo stroški.

zadeve napačno uporabilo pravo pri presoji, da je kršila načelo pravne varnosti, ko je Zvezni republiki Nemčiji naložila, da izterja pomoči, ki so bile neupravičeno dodeljene družbi Salzgitter.

67. Družba Salzgitter predlaga, naj se pritožba zavrne. Poleg tega z nasprotno pritožbo predlaga razveljavitev izpodbijane sodbe v delu, s katerim je Sodišče prve stopnje delno zavrnilo njeno tožbo na prvi stopnji, in razglasitev ničnosti člena 1 sporne odločbe. Družba Salzgitter prav tako poziva Sodišče, naj Komisiji naloži stroške z obeh stopenj.

71. Družba Salzgitter v okviru nasprotne pritožbe zatrjuje, da je Sodišče prve stopnje napačno razlagalo obseg in uporabo členov 4(c) PJ, 67 PJ in 95 PJ za namene sodnega nadzora sporne odločbe. Sodišču prve stopnje namreč očita, da je napačno uporabilo pravo, ko je menilo, da je preizkus spornih pomoči sodil na področje uporabe člena 4(c) PJ.

68. Zvezna republika Nemčija, ki je intervenirala v podporo odgovoru na tožbo in nasprotni pritožbi, ki jo je vložila družba Salzgitter, predlaga zavrnitev glavne pritožbe, razveljavitev izpodbijane sodbe v delu, s katerim je zavrnila tožbo družbe Salzgitter na prvi stopnji, in nazadnje razglasitev ničnosti člena 1 sporne odločbe.

72. Glede na to, da se vprašanje, zastavljeno z nasprotno pritožbo, nanaša na pravno podlago sporne odločbe, menim, da ga je treba preizkusiti pred glavno pritožbo.

69. Pritožbi, vloženi zoper izpodbijano sodbo, v bistvu izpostavljata dva pravna problema.

V – Nasprotna pritožba

70. Komisija v okviru glavne pritožbe v bistvu zatrjuje, da je Sodišče prve stopnje glede na posebne okoliščine obravnavane

73. Družba Salzgitter v utemeljitev nasprotne pritožbe navaja dva pritožbena razloga.

74. Družba Salzgitter s prvim pritožbenim razlogom izpodbija preučitev Sodišča prve stopnje glede materialne zakonitosti izpodbijane odločbe. Zatrjuje, da je v izpodbijani sodbi napačno razlagalo člene 4(c) PJ, 67 PJ in 95 PJ.

75. Družba Salzgitter z drugim pritožbenim razlogom zatrjuje, da je Sodišče prve stopnje napačno presodilo obrazložitev sporne odločbe, ki se zahteva s členom 5, drugi odstavek, četrta alineja, PJ in členom 15, prvi odstavek, PJ²⁵.

A – Prvi pritožbeni razlog: napačna uporaba prava pri razlagi členov 4(c) PJ, 67 PJ in 95 PJ

76. Prvi pritožbeni razlog je sestavljen iz treh delov, ki izhajajo iz dejstva, da je Sodišče prve stopnje v več primerih napačno uporabilo pravo, prvič, glede obsega in uporabe členov 4(c) PJ in 67 PJ, drugič, glede obsega pristojnosti Komisije, določenih s členom 95 PJ, in, tretjič, glede predstavitve njene prakse odločanja.

1. Prvi del prvega pritožbenega razloga: napačna uporaba prava glede obsega in uporabe členov 4(c) PJ in 67 PJ

77. Družba Salzgitter v prvem delu prvega pritožbenega razloga meni, da je Sodišče prve stopnje napačno uporabilo pravo pri presoji, da se je Komisija lahko za presojo zadevnih pomoči veljavno oprla na člen 4(c) PJ²⁶.

a) Trditve strank

78. Družba Salzgitter se v podporo trditvi sklicuje na sodno prakso Sodišča, na podlagi katere naj pomoči, ki niso posebne za sektor premoga in jekla, ne bi sodile na področje uporabe člena 4(c) PJ. Navaja namreč sodbe z dne 10. maja 1960 v združenih zadevah Compagnie des hauts fourneaux et fonderies de Givors in drugi proti Visoki oblasti²⁷, zgoraj navedeni sodbi De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg proti Visoki oblasti ter Nizozemska proti Komisiji in nazadnje sodbo z dne 20. septembra 2001 v zadevi Banks²⁸. Družba Salzgitter prav tako izpodbija trditev Komisije, da naj bi bilo v sodbi z dne 10. decembra 1969 v združenih zadevah Komisija proti Franciji²⁹ ugotovljeno, da so bile

25 – Člen 5, drugi odstavek, četrta alineja, PJ določa, da „[Skupnost] objavi razloge za njena ravnanja in sprejme potrebne ukrepe za zagotovitev spoštovanja pravil, določenih s [Pogodbo ESP]“, in člen 15, prvi odstavek, PJ natančno določa, da „se odločbe, priporočila in mnenja [Komisije] obrazložijo“.

26 – Točke od 97 do 112 odgovora na tožbo in nasprotne pritožbe.

27 – Od 27/58 do 29/58, Recueil, str. 501.

28 – C-390/98, Recueil, str. I-6117.

29 – 6/69 in 11/69, Recueil, str. 523.

pomoči, ki niso posebne za jeklarske družbe, prepovedane s členom 4(c) PJ že pred sprejetjem prvih pravil.

79. Zvezna republika Nemčija podpira preučitev, ki jo je naredila družba Salzgitter, s sklicevanjem, prvič, na sistematiko Pogodbe ESPJ. Meni, da so stroški in subvencije, ki se nanašajo posebno na premog in jeklo, šteli za strogo prepovedane s členom 4(c) PJ, medtem ko je bil člen 67 PJ namenjen splošnim državnim ukrepom. Razširitev področja uporabe člena 4(c) PJ na pomoči, ki se ne nanašajo posebno na sektor premoga in jekla, naj ne bi kršila le načela delne integracije, na katerem temelji Pogodba ESPJ, ampak naj bi tudi odvzelo bistvo polnega učinka členu 67 PJ.

80. Zvezna republika Nemčija se sklicuje, drugič, na področje uporabe pogodb – ESPJ in ES. Čeprav naj bi se nadzor pomoči, določenih s Pogodbo ES, nanašal na, kot izhaja iz člena 87(3) od (a) do (e), ES splošne ukrepe pomoči, naj bi Pogodba ESPJ uredila samo nadzor pomoči, namenjenih sektorju premoga in jekla. Tako naj bi dopustitev uporabe člena 4(c) PJ za splošne sisteme pomoči povzročila omejitev področja uporabe Pogodbe ES ter izjemnih pristojnosti, ki so Komisiji dodeljene s členom 87 ES.

81. Zvezna republika Nemčija navaja, da razlaga, ki jo zagovarja, ne zmanjša nadzora Komisije nad državnimi pomočmi, če bi se učinki splošnih sistemov pomoči na sektor jeklarstva in premogovništva presojali na podlagi členov 87 ES in 88 ES ter 67 PJ.

82. Zvezna republika Nemčija glede na te različne elemente torej zatrjuje, da je pravni koncept, ki ga zagovarja Komisija od tretjih pravil, napačen in da so določbe navedenih pravil nezdržljive s členoma 4(c) PJ in 67 PJ.

83. Komisija v bistvu navaja, da člen 67 PJ ne velja za državne pomoči. Ta določba naj bi veljala samo za splošne ukrepe, ki jih države članice lahko sprejmejo v okviru svoje gospodarske in socialne politike, ali sektorske ukrepe, ki ne sodijo posebej v industrijo jekla ali premoga. Člen 4(c) PJ naj bi se po njenem mnenju uporabil za pomoči, ki niso posebne za skupni trg za premog in jeklo.

b) Presoja

84. Družba Salzgitter v prvem delu prvega pritožbenega razloga poziva Sodišče, naj se

izreče o obsegu in uporabi členov 4(c) PJ in 67 PJ. Kot sem že navedel, je Sodišču postavljeno vprašanje, ali se člen 4(c) PJ uporabi za pomoč, ki je dodeljena jeklarski družbi, če ta sodi v okvir splošnega sistema pomoči, ki ga je predhodno potrdila Komisija na podlagi Pogodbe ES, oziroma ali za izvajanje tega ukrepa velja člen 67 PJ.

PJ nezdružljive s skupnim trgov za premog in jeklo. Sodišče je vprašano, ali zadevne pomoči sodijo na področje uporabe navedene določbe.

87. V okviru tega postopka sta bili zagovarjani dve mnenji.

85. Opozarjam, da je v tej zadevi Komisija leta 1971 na podlagi členov 87 ES in 88 ES potrdila splošni sistem pomoči, ki ga je na podlagi ZRFG sprejela Zvezna republika Nemčija. Kot izhaja iz dejstev, ki jih je predstavilo Sodišče prve stopnje, je Komisija zadnje spremembe tega zakona potrdila kot državne pomoči, ki so združljive s Pogodbo ES.

88. Prvo, ki je mnenje Komisije, navaja dobesedno razlago člena 4(c) PJ. Ta določba naj bi veljala za vse pomoči, ki bi jih lahko prejele jeklarske ali premogovniške družbe.

86. Zvezna republika Nemčija je prav na podlagi tega splošnega sistema dodelila pomoč družbi Salzgitter. Opozarjam, da ta družba sodi na področje uporabe Pogodbe ESPJ. Komisija je v sporni odločbi menila, da so bile te pomoči, ki so bile izplačane med letoma 1986 in 1995³⁰, v smislu člena 4(c)

89. Drugo mnenje, ki ga zagovarjata družba Salzgitter in Zvezna republika Nemčija, ohrani ozko razlago obsega člena 4(c) PJ. Ta naj bi se uporabil samo za posebne pomoči družbam iz sektorja premoga in jekla, namreč za pomoči, ki so jih te družbe prejele posebno oziroma zlasti zaradi njihove jeklarske ali premogovniške dejavnosti. Nasprotno, ta določba naj se ne bi uporabljala za pomoči, ki so bile odobrene jeklarski oziroma premogovniški industriji na podlagi splošnih ali regionalnih sistemov pomoči. Združljivost teh naj bi se kljub temu preizkusila na podlagi člena 67 PJ, v povezavi s členoma 87 ES in 88 ES.

30 – Treba je šteti, da tretja pravila od leta 1986 določajo obveznost priglasitve pomoči, ki so bile odobrene jeklarskim družbam. ZRFG je prenehal veljati leta 1995.

90. V nasprotju s tem, kar zatrjujeta družba Salzgitter in Zvezna republika Nemčija, menim, da preizkus zadevnih ukrepov sodi na področje uporabe člena 4(c) PJ.

91. Da bi bolje razumeli sistematiko Pogodbe ESPJ, bom pred predstavitvijo pritožbenih razlogov, ki vodijo k obrambi te teze, opisal bistvo vprašanja. V okviru te študije bom najprej preučil obseg in uporabo členov 4 PJ in 67 PJ. Nato bom predstavili mnenja generalnih pravobranilcev glede področja uporabe vsake od teh dveh določb. Nazadnje bom natančno opredelil obris sistema nadzora državnih pomoči, ki ga je vzpostavila Komisija v okviru Pogodbe ESPJ.

92. Drugič, na podlagi elementov, ki jih bom navedel, bom pojasnil, zakaj menim, da je bilo za presojo zadevnih pomoči treba uporabiti prav člen 4(c) PJ.

i) Bistvo vprašanja

– Pravila, določena s Pogodbo ESPJ

93. Iz členov 4 PJ in 67 PJ ni povsem jasno, ali je treba združljivost pomoči, kot je ta, ki

se obravnava v tem sporu, preizkusiti glede na prvo ali drugo od teh določb. Njihova razlaga je še toliko težavnejša, ker v okviru Pogodbe ESPJ ni priprav niti skupnih dokumentov vseh podpisnikov, ki bi imeli razlagalno vrednost³¹. Sklicevati se je torej treba na besedilo in cilje te pogodbe.

94. Predvsem je treba opozoriti, da je Pogodba ESPJ z vzpostavitvijo skupnega trga, ki je omejen na sektor premoga in jekla, uresničila le delno gospodarsko integracijo.

95. Države članice so se v okviru te pogodbe odrekle svojim pristojnostim v zvezi z ustanovitvijo in delovanjem skupnega trga za premog in jeklo. Vendar so ohranile odgovornost za svoje splošne gospodarske politike, kot to določa člen 26 PJ³².

31 – Glej Reuter, P., *Evropska skupnost za premog in jeklo*, Librairie générale du droit et de jurisprudence, Pariz, 1953, in zlasti spremno besedo Roberta Schumana. Glej tudi Poročilo francoske delegacije o Pogodbi in Konvenciji, podpisane v Parizu 18. aprila 1951, „Ukrepi držav in pogoji konkurence“, oddelek III, Reuter, P., *op. cit.*, str. od 111 do 116.

32 – Člen 26, prvi odstavek, PJ določa, da „[...] Svet izvaja svoje pristojnosti v določenih primerih in na način, določen v [...] Pogodbi, z namenom uskladiti ravnanje [Komisije] in ravnanje vlad, ki so odgovorne za splošno gospodarsko politiko svojih držav“. V zvezi s tem glej sodbo z dne 23. aprila 1956 v združenih zadevah Groupement des industries sidérurgiques luxembourgeoises proti Visoki oblasti (7/54 in 9/54, Recueil, str. 53, 96).

96. Konkurenco na jeklarskem in premo-govniškem trgu je torej mogoče ogroziti na dva načina. Otežujejo jo lahko nacionalni ukrepi, ki se nanašajo posebno in izključno na industrijo premoga in jekla, kot subven-cije ali državne pomoči, dodeljene družbam. Prav tako je lahko otežena z izkrivljanjem, ki izhaja iz neenakosti med ukrepi splošne poli-tike, ki jih sprejmejo države članice v okviru sprejetih pristojnosti.

97. S Pogodbo ESPJ sta bili torej določeni dve različni obliki ukrepov zoper ta izkri-vljanja konkurence: člen 4(c) PJ in člen 67 PJ.

Člen 4(c) PJ

98. S členom 4(c) PJ so načelno prepovedane državne pomoči znotraj skupnega trga za premog in jeklo, če bi lahko ogrozile uresni-čitev enega od njegovih glavnih ciljev, namreč vzpostavitev sistema svobodne konkurence.

99. V smislu te določbe se kot nezdružljive s skupnim trgom za premog in jeklo odpra-vijo in prepovedo „subvencije ali pomoči ali kakršna koli vrsta posebnih dajatev, ki

jih države dodelijo ali naložijo v katerikoli obliki“ in so zato prepovedane pod pogoji, določenimi v Pogodbi ESPJ.

100. Člen 4(c) PJ je strogo opredeljen. Sodišče je zelo kmalu poudarilo njegov „širok pomen“³³ in potrdilo njegovo takoj-šnjo uporabo³⁴. Ta člen se nanaša na nepo-sredne intervencije držav članic v delovanje skupnega trga za premog in jeklo in določa jasno in enostavno prepoved, katere kršitev postavi državo članico, ki jo krši, v položaj kršiteljice Pogodbe ESPJ.

101. S temi določbami so popolnoma prepo-vedane vse pomoči, tako da veljajo za nezdru-žljive s skupnim trgom za premog in jeklo, ne da bi bilo treba dokazati, drugače kot pri členu 87(1) ES, ali prizadenejo trgovino med državami članicami in izkrivljajo ali bi lahko izkrivljale konkurenco³⁵.

33 – Zgoraj navedena sodba De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg proti Visoki oblasti (str. 42).

34 – Zgoraj navedena sodba Groupement des industries sidérur-giques luxembourgeoises proti Visoki oblasti (str. 91).

35 – Sodba z dne 15. julija 2004 v zadevi Španija proti Komisiji (C-501/00, ZOdl., str. I-6717, točka 129 in navedena sodna praksa).

102. Poleg tega člen 4(c) PJ ne razlikuje niti med posamičnimi pomočmi in sistemi pomoči niti med sistemi posebnih ali neposebnih pomoči sektorju premoga in jekla.

103. Vendar, kot bomo videli, prepoved, ki jo določa ta določba, ne označuje prav vsake državne pomoči, ki je odobrena znotraj skupnega trga za premog in jeklo, čeprav šteje za nezdružljivo s cilji Pogodbe ESPJ. V njenem besedilu dejansko člen 4(c) PJ ne nasprotuje temu, da bi Komisija ob uporabi člena 95, prvi in drugi odstavek, PJ izjemoma odobrila pomoči, ki bi v skladu s cilji Pogodbe ESPJ omogočile rešiti nepredvidene situacije.

105. Navedena določba zavezuje državo članico, ki sprejme ukrep, ki bi lahko pomembno vplival na pogoje konkurence v industriji premoga in jekla, da o njem obvesti Komisijo. Če ima ta ukrep škodljive posledice za podjetja iz sektorja premoga in jekla v pristojnosti te države ali druge države članice, ji lahko Komisija po posvetovanju s Svetovnim odborom in Svetom bodisi dovoli odobritev pomoči tem družbam, katere višina, pogoji in trajanje se določijo v dogovoru z njo, bodisi naslovi na navedeno državo priporočilo za njihovo odpravo z ukrepi, za katere meni, da so najbolj združljivi z njenim gospodarskim ravnovesjem.

106. Sodišče je zelo zgodaj dalo ozko razlago te določbe. Menilo je, da je člen 67 PJ delni popravek integracije, uresničene s Pogodbo ESPJ.

Člen 67 PJ

104. Cilj člena 67 PJ je vzpostaviti usklajeno politično delovanje med državami članicami. Namen tega je ublažiti izkrivljanja konkurence, ki izhajajo iz neenakosti med ukrepi nacionalne politike, ki so jih sprejele države članice v okviru svojih pridržanih pristojnosti in zaradi katerih bi lahko bil ogrožen jeklarski in premogovski trg Skupnosti.

107. Tako je Sodišče v zgoraj navedeni sodbi Groupement des industries sidérurgiques luxembourgeoises proti Visoki oblasti presodilo, da je člen 67 PJ „kompenzacijski ukrep“, ki omogoča „razveljavitev škodljivih učinkov na konkurenco, ki jih določbe Pogodbe [naj ne bi] ukinile, in s tem preprečiti, da ti vplivi [...], zaradi dejstva, da [naj bi] preživeli vzpostavitev skupnega trga, ne bi ogrozili naloge,

ki jo je člen 2 Pogodbe dodelil Skupnosti, v skladu s splošno ekonomijo držav članic“³⁶.

108. Nato je Sodišče v zgoraj navedeni sodbi *Compagnie des haut fourneaux et fonderies de Givors* in drugi proti Visoki oblasti menilo, da člen 67 PJ določa samo „previdnostne ukrepe“ zoper državne ukrepe, ki se ne nanašajo neposredno in takoj na industrijske sektorje. Ti previdnostni ukrepi naj bi se nanašali samo na „kompenzacijo ekonomskih neugodnosti, ki na skupnem trgu izhajajo iz državnega ukrepa, ki ga [naj Komisija ne bi] mogla neposredno preprečiti.“³⁷.

109. Sodišče je prav v zgoraj navedeni sodbi *De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg* proti Visoki oblasti razlikovalo področje uporabe členov 4(c) PJ in 67 PJ z ugotovitvijo, da se nanašata na „dve različni področji“³⁸. Sodišče Skupnosti je menilo, da se člen 67 PJ ne more nanašati na iste ukrepe kot so ukrepi, ki so s členom 4(c) PJ opredeljeni kot odpravljeni in prepovedani, in sicer iz dveh razlogov.

36 – Str. 97. Ta zadeva je povezana z davkom na trda goriva, ki niso za domačo rabo. Sodišče je ugotovilo, da se je ta davek uporabljal enako za vse industrijske operaterje in torej ni bilo mogoče šteti, da se je uporabljal posebej in izključno v sektorju premoga in jekla.

37 – Str. 526.

38 – Str. 47.

110. Prvi je povezan s polnim učinkom določb Pogodbe ESFJ. Sodišče namreč poudarja da če bi se pomoči, ki so jih odobrile države članice in ki so na podlagi člena 4(c) PJ odpravljene in prepovedane, lahko dopustile na podlagi člena 67 PJ (razen ukrepov, ki jih je priporočila Komisija), bi bil obseg prepovedi, ki izhaja iz člena 4 PJ, po njegovem mnenju zelo prizadet.

111. Drugi se nanaša na razliko med sredstvi, ki jih daje Komisija za izvajanje člena 67 PJ. V nasprotju s členom 4 PJ, ki naj bi Skupnosti odobril izključno pristojnost, naj bi ji člen 67 PJ pridržal samo pravico „priporočila“.

112. Sodišče prve stopnje je nazadnje v nedavni sodbi z dne 5. junija 2001 v zadevi *ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi* proti Komisiji³⁹ opozorilo, da se člen 67 PJ „nanaša samo na ugodnosti za jeklarsko industrijo, ki izhajajo iz uporabe zakonodaje ali državnih predpisov, ki so povezani s splošno gospodarsko politiko zadevne države članice, in ne na državne subvencije iz člena 4(c) [PJ], ki so bile odobrene posebno za industrijo premoga

39 – T-6/99, Recueil, str. II-1523.

in jekla, ali kot v obravnavani zadevi, točno določeni jeklarski družbi“⁴⁰.

izhajajo iz splošne zakonodaje, presoјati na podlagi člena 67 PJ⁴¹.

113. Iz te sodne prakse izhaja, da je cilj člena 67 PJ omogočiti Komisiji, da dovoli kompenzacijske ukrepe ali „previdnostne ukrepe“ za jeklarske družbe, če so te oškodovane zaradi ukrepov splošne gospodarske politike.

– Mnenja generalnih pravobranilcev glede področja uporabe členov 4(c) PJ in 67 PJ

114. Preučitev sklepnih predlogov generalnih pravobranilcev nam pokaže težave pri razmejitvi področja uporabe člena 4(c) PJ od področja uporabe člena 67 PJ.

115. Generalni pravobranilci Lagrange, Roemer in Geelhoed so se strinjali z ugotovitvijo, da se člen 4(c) PJ nanaša le na posebne subvencije, ki zadevajo le industrijo premoga in jekla, medtem ko je treba ugodnosti, ki

116. Generalni pravobranilec Lagrange je v sklepnih predlogih z dne 5. novembra 1960 v zgoraj navedeni zadevi, v kateri je bila izdana sodba De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg proti Visoki oblasti, menil, da „ni bilo mogoče iz pristojnosti držav članic v celoti izključiti vsega, kar v tovrstni zakonodaji posebno zadeva celo industrijo [ESPJ] ali le del nje“. To bi bila po njegovem mnenju „zlorabna razširitev dejavnosti ESPJ na področje, ki je pridržano pristojnosti držav“. Generalni pravobranilec Lagrange je predlagal, naj se ohrani merilo za „dejanski cilj ukrepa“. Za oris njegovega namena je vzel primer zakonodajnega ukrepa, ki spremeni podrobna pravila glede financiranja socialne varnosti in ki obsega posebne predpise za nekatere poklice (na primer rudarske industrije). Tak ukrep po njegovem mnenju ne bi mogel škodovati *a priori* kot pomoč ali subvencija, ki je prepovedana na podlagi člena 4(c) PJ. Ker je cilj tega ukrepa socialen in ker je sprejetje posebnih predpisov financiranja za določene poklice upravičeno iz legitimnih razlogov, povezanih s cilji splošne zakono-

41 – To tezo prav tako zastopa del teorije. Glej zlasti Reuter, P., *op. cit.* (str. 194 in 195) in Mertens de Wilmars, J., „Aides CEE et aides CEE: Aspects juridiques d'une convergence économique“. *Du droit international au droit de l'intégration, Liber amicorum en l'honneur de Pierre Pescatore*, Nomos, Baden-Baden, 1987, str. 421.

daje, naj bi ta ostal v nacionalni pristojnosti in naj bi zanj veljal le člen 67 PJ⁴².

117. Generalni pravobranilec Roemer v sklepnih predlogih z dne 10. junija 1971 v zgoraj navedeni zadevi, v kateri je bila izdana sodba Nizozemska proti Komisiji, meni, da namen avtorjev Pogodbe ESPJ ni mogel biti, da se podeli absoluten učinek prepovedi, navedeni v členu 4(c) PJ.

118. Na eni strani, ker so subvencije zelo pogost instrument gospodarske, socialne ali industrijske politike, ne bi bilo razumno industriji premoga in jekla v celoti odtegniti pozitivne pobude, ki zanje izhaja iz ukrepov, ki jih države članice sprejmejo v okviru svoje splošne gospodarske zakonodaje, in šteti, da glede te industrije obstaja brezpogojna prepoved subvencij. Tak sistem naj bi uvedel občutno praznino pri izvajanju pristojnosti splošne gospodarske politike držav članic.

119. Na drugi strani naj bi uporaba členov 37 PJ in 95, prvi odstavka, PJ, ki bi omogočala ublažitev prepovedi, navedene v členu 4(c) PJ, vključevala zahteven postopek (ustrezno mnenje Sveta, ki odloča soglasno, in posvetovanje s Svetovalnim odborom) in naj bi zahtevala obstoj okoliščin, ki jih je težko uresničiti (temeljne in stalne težave gospodarstva).

120. Nazadnje bi priznanje, da se člen 4(c) PJ nanaša na vse pomoči, ki jih lahko prejme jeklarska družba, škodilo skladnemu razvoju Skupnosti, ker naj bi tudi določbe v Pogodbi ES, namenjene pomočem, določale pomembne izjeme od prepovedi subvencij, in to ob upoštevanju, še enkrat, pristojnosti, ki naj bi si jih države članice pridržale.

121. Nazadnje, generalni pravobranilec Geelhoed je v sklepnih predlogih predstavljenih 8. februarja 2001 v združenih zadevah, v katerih je bila izdana sodba Moccia Irme in drugi proti Komisiji,⁴³ menil, da je glede na sodno prakso Sodišča⁴⁴ prepoved pomoči, navedena v členu 4(c) PJ, imela le dve omejitvi. Prva je izhajala iz tega, da „mora ukrep soditi v kategorijo ‚subvencij ali

42 – Nasprotno, generalni pravobranilec Lagrange meni, da v primeru, ko predmet zadevnega ukrepa ni socialne, ampak gospodarske narave, ko se podjetju torej naložijo bremena, ki mu jih običajno ni treba nositi, gre za posebno breme oziroma prepovedano subvencijo v smislu člena 4(c) PJ.

43 – Sodba z dne 21. junija 2001 (od C-280/99 P do C-282/99 P, Recueil, str. I-4717).

44 – Generalni pravobranilec Geelhoed se sklicuje na zgoraj navedeni sodbi Groupement des industries sidérurgiques luxembourgeoises proti Visoki oblasti in De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg proti Visoki oblasti.

pomoči, ki jih je odobrila država“⁴⁴, in druga iz tega, da „se mora nanašati *posebno in izključno* na sektor premoga in jekla“⁴⁵.

ESPJ, brez kakršne koli diskriminacije⁴⁶. Ta usmeritev pojasnjuje strogost pravil, povezanih z delovanjem skupnega trga za premog in jeklo, kot je na primer splošna prepoved subvencij in državnih pomoči, obveznost objave tabele cen in tarif transporta oziroma tudi prepoved vsake diskriminacije.

– Vzpostavitev sistema ESPJ za nadzor državnih pomoči

122. Kljub načelni prepovedi državnih pomoči, določeni s členom 4(c) PJ, je Komisija odločila, da vzpostavi sistem, ki dovoli dodelitev državnih pomoči jeklarstvu, da bi se rešila krizna situacija, v kateri je bil ta sektor od konca sedemdesetih let prejšnjega stoletja. Delovanje tega sistema je moralo biti usklajeno s sistemom nadzora državnih pomoči, ki je bil vzpostavljen s Pogodbo ES.

124. Ta prva skupnost, usmerjena v integracijo, je bila kljub temu v bistvu dinamična. Nekatera pravila trga, določena s Pogodbo ESPJ, je bilo treba prilagoditi potrebam politike, ki se je morala predvsem soočiti s strukturnimi problemi gospodarstva jeklarske in premogovniške industrije⁴⁷.

Pravila o pomočeh jeklarstvu

125. Za izpolnjevanje zahtev po prestrukturiranju sektorja jeklarstva se je Komisija pri vzpostavitvi sistema Skupnosti, ki dovoli dodelitev državnih pomoči jeklarstvu v takratno naštetih primerih, oprla na člen 95, prvi in drugi odstavek, PJ⁴⁸. Kot sem navedel, je

123. Načela in sredstva, določena v okviru Pogodbe ESPJ, ustrezajo okoliščinam, ki so bile ob njenem podpisu. Na prvem mestu so bila usmerjena k rasti proizvodnje in enakem dostopu uporabnikov k proizvodom

46 – Glej člene od 2 PJ do 4 PJ.

47 – Številni akademski komentatorji so grajali razliko med „statično“ naravo pravil Pogodbe ESPJ in dinamično naravo gospodarskega sveta, ki se stalno razvija. Glej zlasti Much, W., „*Principales tendances de l'évolution du droit de la Communauté européenne du charbon et de l'acier*“, Rivista di diritto europeo, Rim, 1965, str. 3, 13.

48 – Opozarjam, da člen 95 PJ določa različne mehanizme za pravno prilagoditev ESPJ položajem, ki jih besedilo ni upoštevalo, ne da bi bilo pri tem treba spremeniti to pogodbo, ki vključuje ratifikacijo držav članic po njihovih ustavnih postopkih. Glede sodne prakse o uporabi člena 95 PJ glej zlasti sodbo z dne 23. novembra 2000 v zadevi British Steel proti Komisiji (C-1/98 P, Recueil, str. I-10349, točka 40).

45 – Glej zlasti točke od 29 do 41 omenjenega sklepnega predloga (moj poudarek).

sistem, ki ga je sprejela Komisija na podlagi navedene določbe, dobil obliko odločb, ki so splošnega pomena in se imenujejo „pravila o pomoči jeklarstvu“.

vzpostavijo drugačen sistem nadzora, s tem da vse pomoči, ki sodijo v izvzete kategorije, za katere določajo enotno obravnavanje, podredijo okviru enega samega postopka iz Pogodbe ESPJ.

126. Ta pravila pod nekaterimi pogoji in po odobritvi Komisije dovolijo odstopanja od načelne prepovedi, določene s členom 4(c) PJ, v korist določenih kategorij pomoči, ki so taksativno naštet. Sodišče torej meni, da jih je treba razlagati strogo⁴⁹. Uporaba navedenih pravil je časovno omejena, ker vzpostavljajo pravila za prilagoditev jeklarske industrije ciljem iz Pogodbe ESPJ za potrebe, ki obstajajo v točno določenem obdobju⁵⁰.

128. Za pomoči, ki ne sodijo v kategorije, navedene v omenjenih pravilih, še naprej velja člen 4(c) PJ. Te pomoči so lahko posamično izvzete iz prepovedi, določene z navedeno določbo, če Komisija v okviru izvajanja svoje diskrecijske pravice na podlagi člena 95 PJ meni, da so take pomoči nujno potrebne za uresničitev ciljev Pogodbe⁵².

127. Prva pravila vsebujejo opredelitev, ki jo je glede tega spora treba poudariti. V smislu njihovega člena 1 se nanašajo le na pomoči, ki so posebno dodeljene družbam iz sektorja premoga in jekla. Na podlagi navedenih pravil uporaba splošnih sistemov pomoči za jeklarstvo ostane torej podrejena nadzoru Komisije na podlagi člena 67 PJ in členov 87 ES in 88 ES⁵¹. Poznejša pravila pomoči jeklarstvu

Uskladitev sistemov pomoči ES in ESPJ

129. Vprašanje, na katerega moramo odgovoriti, prav tako odraža težave, ki so nastale s soobstojem dveh pravnih redov, to sta Pogodbi ES in ESPJ. Rastoči razvoj ES in znotraj tega oblikovanje sistema konkurenčnih pravil na področjih z najbolj raznovrstno gospodarsko dejavnostjo povzroča

49 – V tem smislu glej zgoraj navedeno sodbo Moccia Irme in drugi proti Komisiji (točka 40) in sodbo Sodišča prve stopnje z dne 25. septembra 1997 v zadevi UK Steel Association proti Komisiji (T-150/95, Recueil, str. II-1433, točka 114).

50 – Zgoraj navedena sodba z dne 24. septembra 2002 v združenih zadevah Falck in Acciaierie di Bolzano proti Komisiji (C-74/00 P in C-75/00 P, Recueil, str. I-7869, točka 120).

51 – Četrta uvodna izjava prvih pravil.

52 – Glej zlasti sklep z dne 3. maja 1996 v zadevi Nemčija proti Komisiji (C-399/95 R, Recueil, str. I-2441, točka 20) ter zgoraj navedeno sodbo Španija proti Komisiji (točke od 153 do 155).

prekrivanja v sektorjih skupnega interesa. Soobstoj teh dveh skupnosti je namreč sprožil vprašanje usklajevanja njunih sistemov nadzora državnih pomoči.

sprejete za njeno izvajanje, kljub začetku veljavnosti Pogodbe ES ohranijo lastno področje uporabe⁵³. Iz ustaljene sodne prakse tako izhaja, da se določbe pogodbe ES uporabijo le, če ni posebnih predpisov v Pogodbi ESPJ⁵⁴.

130. Obe skupnosti, skupaj z Evropsko skupnostjo za atomsko energijo, sta elementa enotnega načrta. Določbe, ki izhajajo iz pogodb ES, ESPJ in ESAE, je treba razlagati in izvajati glede na ta skupni cilj, torej kot da izhaja iz enotnega pravnega reda, ki se nanaša na popolno gospodarsko integracijo. Kljub temu je treba paziti, da se spoštujejo posebnosti, določene z vsako od teh pogodb, če jih te imajo.

133. Sodišče je glede nadzora državnih pomoči natančneje menilo, da Pogodba ESPJ določa posebna pravila, tako da se predpisi, ki izhajajo iz Pogodbe ES, ne uporabijo.

131. Pri Pogodbi ESPJ je to pravilo jasno in nedvoumno določeno s členom 305(1) ES. Ta določba namreč natančno določa, da „[...] določbe [Pogodbe ES] ne vplivajo na določbe Pogodbe [ESPJ], zlasti glede pravic in obveznosti držav članic, [...] in predpisov, ki jih omenjena pogodba določa za delovanje skupnega trga za premost in jeklo“.

134. Sodišče je tako v zgoraj navedeni sodbi Falck in Acciaierie di Bolzano proti Komisiji menilo, da jasna razlika med določbami člena 4(c) PJ in določbami člena [88](1) [ES] zadošča za ugotovitev, da države članice niso nameravale sprejeti istih pravil niti istega področja delovanja Skupnosti“⁵⁵.

132. Sodišče je torej večkrat presodilo, da določbe Pogodbe ESPJ in vse določbe,

53 – Glej zlasti sodbo Sodišča z dne 6. julija 1982 v združenih zadevah Francija, Italija in Združeno kraljestvo proti Komisiji (od 188/80 do 190/80, Recueil, str. 2545, točki 30 in 31) in sodbo Sodišča prve stopnje z dne 25. marca 1999 v zadevi Forges de Clabecq proti Komisiji (T-37/97, Recueil, str. II-859, točka 132, in navedena sodna praksa).

54 – Glede pravil o povračilu uvoznih ali izvoznih dajatev glej zlasti sodbo z dne 15. decembra 1987 v zadevi Deutsche Babcock Handel (328/85, Recueil, str. 5119, točke od 6 do 14).

55 – Točka 102.

135. Sodišče je potrdilo to preučitev v zgoraj navedeni sodbi Španija proti Komisiji. V tej zadevi je Kraljevina Španija očitala Komisiji, da je preizkusila skladnost določb nacionalnega prava o davku od dobička pravnih oseb glede na člen 4(c) PJ⁵⁶. Ti predpisi, ki so se uporabljali pred pristopom Kraljevine Španije k Evropski skupnosti, so podjetjem omogočali davčno olajšavo za njihove stroške in vlaganja v tujini. Potem ko so konkurenčna podjetja prejemnikov opozorila Komisijo, je ta odprla postopek za preizkus zakonitosti spornih pomoči samo glede na pravila Pogodbe ESPJ. Pogodba ESPJ naj namreč, drugače kot Pogodba ES, ne bi poznala pojma „obstoječe pomoči“. Potem ko je Komisija ugotovila, da bi zadevni sistem davčnih olajšav lahko dal prednost jeklarskim družbam, je odločila, da je bila vsaka pomoč, ki jo je Kraljevina Španija v skladu z zadevno zakonodajo odobrila jeklarskim družbam ESPJ, na podlagi člena 4(c) PJ nezdržljiva s skupnim trgom za premog in jeklo.

navanja družb. Sodišče je presodilo, da ta tožbeni razlog ni bil utemeljen, ker „jeklarska podjetja, za katera veljajo posebne določbe Pogodbe ESPJ, niso v istem položaju kot druga podjetja“⁵⁷.

137. Glede na to sodno prakso so torej podjetja, ki izvajajo proizvodne dejavnosti, za katere velja Pogodba ESPJ, v drugačem položaju kot druga podjetja, za katera velja Pogodba ES. To izhaja iz posebnih pravil, določenih s Pogodbo ESPJ, da bi se zagotovilo pravilno delovanje skupnega trga za premog in jeklo in da bi se rešile njegove strukturne težave. Čeprav Pogodba ES izvaja sistem nadzora državnih pomoči veliko prožneje kot Pogodba ESPJ, za ta podjetja torej še naprej veljajo posebna pravila, navedena v tej pogodbi⁵⁸.

136. Kraljevina Španija je namreč v okviru tožbe navedla, da je izključitev jeklarskih podjetij iz ugodnosti zadevnih predpisov pomenila kršitev načela enakega obrav-

138. Na podlagi zgoraj navedenih dejstev lahko sklepamo:

56 – Predmet te zadeve je bila ničnostna tožba, ki jo je Kraljevina Španija vložila zoper Odločbo Komisije 2001/168/ESPJ z dne 31. oktobra 2000 o španskih zakonih glede davka na dobiček pravnih oseb (UL 2001, L 60, str. 57).

57 – Točka 127. Glej tudi zgoraj navedeno sodbo *Forges de Clabecq* proti Komisiji (točka 132).

58 – Res je, da so s členom 87 ES prepovedane državne pomoči. Kljub temu ima ta prepoved takoj celo vrsto različnih izjem, vendar poleg tega nima, niti v svojem bistvu in kljub splošni obliki, absolutne narave prepovedi, določene s Pogodbo ESPJ, le zato, ker ima že dvojni značaj, ki se mora nanašati na pomoči ki, prvič, izkrivljajo ali bi lahko izkrivljale konkurenco in ki, drugič, dajejo prednost nekaterim podjetjem ali proizvodnji nekaterih vrst blaga.

- Pogodba ESPJ določa sistem posebnega nadzora državnih pomoči, dodeljenih jeklarskim družbam, ki je prilagojen pogojem delovanja skupnega trga za premog in jeklo. Ta sistem je določen s členom 4(c) PJ ter z različnimi pravili o pomočeh jeklarstvu. Določbe Pogodbe ES se v smislu člena 305(1) ES in glede na ustaljeno sodno prakso Sodišča uporabljajo subsidiarno.

ES je treba od začetka njene veljavnosti upoštevati obstoj skupnostnega sistema nadzora državnih pomoči.

139. Potem ko sem spomnil na mnenja in stališča, bom zdaj pojasnil, zakaj menim, da je Sodišče prve stopnje lahko štel, da je preizkus zadevnih pomoči sodil na področje uporabe člena 4(c) PJ.

- Na podlagi člena 4(c) PJ so pomoči, odobrene jeklarskim podjetjem, nezdružljive s skupnim trgom za premog in jeklo, razen če sodijo na področje uporabe izjem, ki jih Komisija izrecno določi in pravilno dovoli v okviru pravil o pomoči jeklarstvu⁵⁹.

ii) Rešitev, ki jo predlagam

140. Opozarjam, da so zadevne pomoči v tej zadevi posamična pomoč, ki je bila dodeljena jeklarski družbi na podlagi sistema, ki ga je Komisija predhodno odobrila na podlagi Pogodbe ES.

- Če se s Pogodbo ESPJ uresniči le delna integracija, člen 67 PJ omogoča Komisiji, da dovoli kompenzacijske ukrepe v korist jeklarske družbe, če je ta oškodovana zaradi ukrepa države članice, ki ga je sprejela v okviru svoje splošne gospodarske politike. Pri uporabi Pogodbe

141. Iz elementov spisa izhajajo, da zadevne pomoči sodijo v okvir splošne politike, ki želi odpraviti posebne gospodarske neugodnosti, ki jih je utrpelo območje Zonenrandgebiet. ZRFG določa cilje in okvir, v katerem so sprejeti izvedbeni ukrepi, kot

⁵⁹ – Kot sem navedel zgoraj, se lahko pomoč odobrijo tudi na podlagi posamične odločbe.

so ti v obravnavani zadevi. Sporne pomoči je torej težko presojati ločeno, ker odražajo koherentno politiko Zvezne republike Nemčije. Drugače povedano, ZRFG je pravna podlaga, na kateri so sprejeti vsi konkretni izvedbeni ukrepi in ki omogoča ugotovitev, da so soodvisni. Ob upoštevanju tega lahko le priznamo, da je uporaba zadevnih pomoči za družbo Salzgitter namenjena temu, da se prispeva k uresničitvi veliko večjega projekta, namreč skrbeti za uravnotežen razvoj gospodarstva tega mejnega območja. Menim, da so to v bistvu tisti splošni cilji, ki so narekovali sprejetje ZRFG in zadevnih pomoči. Glede na dejstva in dokaze, ki jih imamo, torej težko potrdim, da je bila cilj jeklarska industrija kot taka in da jo je Zvezna republika Nemčija želela posebej podpreti z ozirom na njene lastne potrebe. V vsakem primeru jeklarska industrija ni bila edina prejemnica ugodnosti davčnih spodbud, določenih z ZRFG, in ji posebne amortizacije ter neobdavčene rezervacije in rezerve niso bile izključno pridržane.

142. Posledično torej nismo v okviru ukrepov, ki so posebno in izključno sprejeti v korist jeklarskih družb. Če bi bilo tako, ne bi bilo nobenega dvoma o uporabi člena 4(c) PJ.

143. Kakšna je torej narava zadevnih pomoči?

144. Družba Salzgitter v tem sporu namreč zatrjuje, da so bile prejete pomoči posamičen izvedbeni ukrep splošnega sistema pomoči, ki ga je predhodno odobrila Komisija. Zato navaja, da ji na podlagi Pogodbe ESPJ ni bilo treba priglasiti tega posamičnega ukrepa, in se v zvezi s tem sklicuje na sodbo z dne 5. oktobra 1994 v zadevi Italija proti Komisiji⁶⁰.

145. V tej zadevi je Sodišče presodilo, da posamičnih izvedbenih ukrepov splošnega sistema pomoči, ki jih je potrdila Komisija, ni treba priglasiti Komisiji, razen če so bile rezerve izdane v tem smislu v odločitvi o potrditvi. Sodišče je namreč menilo, da, „ker [so] posamične pomoči samo izvedbeni ukrepi splošnega sistema pomoči, bi bili dejavniki, ki bi jih Komisija morala upoštevati pri njihovi presoji, enaki kot tisti, ki jih je uporabila pri preizkusu splošnega sistema“. Sodišče je torej sklenilo, da ne bi bilo potrebno, da Komisija ponovno preuči posamične pomoči.⁶¹

60 – C-47/91, Recueil, str. I-4635.

61 – Točka 21.

146. V tem sporu obstaja torej vprašanje, ali je pomoč, izplačana družbi Salzgitter, samo posamičen izvedbeni ukrep ZRFG – ki naj ga glede na zgoraj navedeno sodno prakso ne bi bilo treba priglasiti Komisiji – oziroma ali je treba to pomoč, ravno nasprotno, presojati neodvisno od ZRFG.

147. Čeprav je zadevne pomoči mogoče gledati kot enega od elementov splošne politike na gospodarskem, regionalnem in socialnem področju, še ne mislim, da gre samo za posamičen izvedbeni ukrep, ki ga, glede na sodno prakso, ki jo navaja Salzgitter, ne bi bilo treba priglasiti Komisiji.

148. Menim namreč, da zgoraj navedene sodne prakse ni mogoče prenesti na obravnavano zadevo. V zgoraj navedeni zadevi, v kateri je bila izdana sodba Italija proti Komisiji, sta se zadevna posamična pomoč, pa tudi splošni sistem pomoči v okviru, v katerega je sodila, nanašala le na družbe, za katere velja Pogodba ES.

149. V tem sporu ne gre za tak primer. Družbe, ki imajo ugodnosti iz ZRFG, namreč sodijo na področje uporabe dveh Pogodb, ES in ESPJ. Kot sem že navedel, so Pogodba ESPJ in predpisi, sprejeti na njeni podlagi, vzpostavili poseben sistem nadzora državnih pomoči,

kateremu so podrejene jeklarske družbe. Dejavniki, ki jih mora Komisija upoštevati pri presoji združljivosti zadevnih pomoči, so torej različni glede na to, ali so ukrepi v korist družb, za katere velja Pogodba ES, ali tistih, za katere velja Pogodba ESPJ.

150. Dodelitev zadevnih pomoči družbi Salzgitter torej ni samo posamičen izvedbeni ukrep ZRFG, ker je treba za preizkus njegove združljivosti uporabiti posebna pravila, ki jih Pogodba ESPJ določa za nadzor državnih pomoči.

151. Očitno ni cilj, da se jeklarski in premogovski industriji odtegne morebitne ugodnosti ukrepa splošne politike. Moj namen tudi ni dopustiti, kot to zatrjuje Zvezna republika Nemčija, uporabo člena 4(c) PJ za splošne sisteme pomoči. Moja preučitev temelji izključno na cilju sistema, ki je bil vzpostavljen s Pogodbo ESPJ, in na tem, da je nujno presoditi združljivost ukrepov, kot so ti v postopku v glavni stvari, glede na poseben položaj jeklarskega trga in posebna pravila, določena s to pogodbo. Ravno v zvezi s tem člen 6 tretjih pravil, ko od držav članic zahteva, da Komisiji priglasijo „načrte za uporabo programov pomoči v jeklarskem sektorju, v zvezi s katerimi se je že opredelila na podlagi določb Pogodbe [ES]“, dobi ves svoj smisel.

152. Glede na zgoraj navedena dejstva torej menim, da je treba preizkus zadevnih pomoči, čeprav sodijo v okvir splošnega sistema pomoči, ki ga je predhodno odobrila Komisija na podlagi Pogodbe ES, opraviti ločeno, v smislu pravil Pogodbe ESPJ.

okviru njihove splošne gospodarske politike. Ta pomoč je nadomestilo, katerega znesek, pogoji in čas trajanja so prepuščeni presoji Komisije. Ne mislim, da bi člen 67 PJ lahko upravičil sistem subvencij, ki naj bi jih prejele jeklarske družbe samo zaradi dejstva, da naj bi šlo za neposebne pomoči, kar pomeni, da se istočasno nanašajo na sektorje premoga in jekla ter druge gospodarske sektorje⁶⁴.

153. Zdaj nastane vprašanje, ali je treba sporne pomoči presoditi na podlagi člena 4(c) PJ ali člena 67 PJ.

154. Menim, da v obravnavani zadevi ni mogoče uporabiti člena 67 PJ.

156. Po mojem mnenju je v tej zadevi očitno, da pomoč, odobrena družbi Salzgitter, ni kompenzacijski ukrep v smislu te določbe. Iz elementov spisa namreč ne izhaja, da naj bi ji bila ta pomoč odobrena za rešitev izkrivljanja konkurence, ki naj bi jo utrpela zaradi sprejetja ZRFG.

155. Kot sem že navedel⁶², je Sodišče zelo zgodaj dalo ozko razlago te določbe, ko jo je štelo za „previdnostni ukrep“ zoper državne ukrepe, ki se ne nanašajo neposredno in takoj na industrijo premoga in jekla, ki pa kljub temu lahko s svojimi učinki vplivajo na njen konkurenčni položaj.⁶³ Navedena določba omogoča državam članicam, da dodelijo pomoč jeklarskim družbam, ki so bile žrtve državnega ukrepa, sprejetega v

157. Zato menim, da za presojo zadevnih pomoči ni bilo treba uporabiti člena 67 PJ. Tako kot Komisija menim nasprotno, da bi bilo treba združljivost teh pomoči s skupnim trgom za premog in jeklo preizkusiti na podlagi člena 4(c) PJ in predpisov, določenih v šestih pravilih.

62 – Glej točko 108 teh sklepnih predlogov.

63 – Zgoraj navedena sodba *Compagnie des hauts fourneaux et fonderies de Givors* in drugi proti Visoki oblasti (str. 526).

64 – V zvezi s tem glej Mertens de Wilmars, J., *op.cit.*, (str. 429).

158. To razlago potrjuje širok pomen člena 4(c) PJ, ki se nanaša, ponovno opozarjam, na „*karšne koli* pomoči, ki jih države dodelijo [...]“⁶⁵. Glede na navedene elemente menim, da se ta določba nanaša na vse pomoči, dodeljene jeklarskim družbam, ne glede na njihovo obliko ali izvor, ne glede na to, ali so bile dodeljene posebno eni jeklarski družbi oziroma so bile sprejete na podlagi splošnega ali regionalnega sistema pomoči. Ne smemo pozabiti, da je bila ta določba oblikovana leta 1951, celo pred nastankom EGS in oblikovanjem splošnih ali regionalnih sistemov nadzora državnih pomoči.

159. Razlaga, ki jo predlagam za navedeno določbo, omogoča, da se zagotovi enotno obravnavanje vseh pomoči, odobrenih jeklarskemu sektorju, da bi bile te dosledno in učinkovito urejene.

160. Ta rešitev poleg tega omogoča, da se zagotovi enako obravnavanje med državami članicami in gospodarskimi subjekti. Po mojem mnenju bi bilo namreč v nasprotju z načelom enakega obravnavanja, če bi se dovolila dodelitev pomoči jeklarski družbi, ker je sprejeta na podlagi splošnega sistema pomoči, in bi se hkrati v smislu člena 4(c) PJ zavrnila pomoč, katere znesek, pogoji

in trajanje bi bili skoraj enaki, samo zato, ker gre za pomoč, ki je posebno dodeljena jeklarski družbi. Če bi bilo tako, bi to lahko spodbudilo države članice, da sprejmejo splošne sisteme pomoči, ki bi bili praktično v prid le družbam, ki sodijo v jeklarski ali premogovski sektor. Država članica bi lahko na primer sprejela regionalni sistem pomoči, ki bi ga Komisija odobrila na podlagi Pogodbe ES, vendar bi bil v prid regijam, v katerih imajo sedež družbe, ki večinoma sodijo v sektorje premoga in jekla. Ta položaj naj bi neizogibno povzročil tveganje, da bi bil načelni prepovedi državnih pomoči, določeni s členom 4(c) PJ, odvzet ves polni učinek in bi bil speljan v prid prožnejšim pravilom Pogodbe ES.

161. Glede področja uporabe člena 67 PJ menim, da velja za vse ukrepe, ki omogočajo kompenzacijo škodljivih učinkov, ki nastanejo jeklarskim družbam zaradi predpisov splošne gospodarske politike, razen za državne pomoči, katerih pogoji za dodelitev so posebej urejeni v členu 4(c) PJ in pravilih o pomoči jeklarstvu.

162. Na podlagi zgoraj navedenega torej menim, da Sodišče prve stopnje nikakor ni napačno uporabilo prava, ko je v točki 116 izpodbijane sodbje presodilo, da so zadevne pomoči sodile na področje uporabe člena 4(c) PJ.

65 – Moj poudarek.

163. V teh okoliščinah Sodišču predlagam, naj zavrne prvi del prvega pritožbenega razloga.

bi namreč pomenilo spremembo Pogodbe ESPJ. Vendar člen 95, prvi in drugi odstavek, PJ, na katerem temeljijo različna pravila o pomoči jeklarstvu, ne bi bil primerna pravna podlaga za tako spremembo. Po mnenju družbe Salzgitter bi Komisija za kaj takega morala upoštevati postopek, predviden bodisi v členu 95, tretji in četrti odstavek, PJ bodisi v členu 96 PJ.

2. Drugi del prvega pritožbenega razloga: napačna uporaba prava pri presoji pristojnosti Komisije

164. V drugem delu prvega pritožbenega razloga družba Salzgitter meni, da Komisija ni imela pristojnosti, da bi v okviru pomoči jeklarski industriji področje uporabe člena 4(c) PJ razširila na pomoči, ki se jeklarskim podjetjem dodeljujejo na podlagi splošnega sistema pomoči, ki se dovoli na podlagi Pogodbe ES. S tem naj bi Sodišče prve stopnje, ker je presodilo, da se je Komisija smela za presojo zadevnih pomoči veljavno opreti na člen 4(c) PJ, napačno presodilo obseg njenih pristojnosti.

166. Komisija trdi, da ni spremenila področja uporabe člena 4(c) PJ, saj besedilo te določbe ostaja nespremenjeno že od 23. julija 1952. Zato naj tudi ne bi nikakor spremenila Pogodbe ESPJ⁶⁶.

b) Presoja

a) Trditve strank

165. Družba Salzgitter, ki, naj spomnim, uveljavlja ozko razlago člena 4(c) PJ, meni, da Komisija ni imela pristojnosti za razširitev, v okviru enih od pravil o pomoči jeklarstvu, področja uporabe te določbe na sistem neposrednih pomoči sektorju premoga in jekla. To

167. Družba Salzgitter v okviru te točke pritožbenega razloga izpodbija postopek, ki ga je sprejela Komisija, da bi, po njenem mnenju, v okviru pravil o državnih pomoči jeklarstvu razširila področje uporabe člena 4(c) PJ. Pred preučitvijo utemeljenosti tega očitka se mi zdi vredno spomniti na različne mehanizme pravnih prilagoditev, ki jih predvideva Pogodba ESPJ in na katere se sklicuje družba Salzgitter.

⁶⁶ – Točka 61 replike.

168. Običajni postopek revizije te pogodbe je predviden v členu 96 PJ. V izvirni različici, ki je veljala še ob sprejetju drugih in tretjih pravil, je ta določba vladam vseh držav članic in Komisiji dopuščala, da predlagajo spremembe omenjene pogodbe. Spremembe so se določale z medsebojnim dogovorom na konferenci stalnih predstavnikov vlad držav članic.

169. Sodišče je v mnenju z dne 17. decembra 1959⁶⁷ v zvezi z utemeljitvijo člena 95, tretji in četrti odstavek, PJ poudarilo, da od tega postopka niso bila mogoča odstopanja „razen v primerih, ko se ne prizadene škoda tako splošni strukturi Pogodbe kot odnosom med Skupnostjo in državami članicami, še zlasti ne v razmerju med pooblastili, prenesenimi na Skupnost, in pooblastili, pridržanimi državam članicam, in da je samo v teh primerih [bilo] možno sprejeti postopek „male revizije““.

170. Postopek „male revizije“ je določen v členu 95, tretji odstavek, PJ. Spremembe, ki jih predlagata Komisija in Svet, se predložijo v mnenje Sodišču, ki je pozvano, da se pravno in dejansko opredeli o skladnosti predlogov za določbe navedenega odstavka.

171. Člen 95, tretji odstavek, PJ določa:

- cilj teh sprememb mora biti „prilagoditev pravil o izvajanju pooblastil [Komisije], ki so ji dodeljena“;
- take spremembe se lahko predlagajo le „če nepredvidene težave, ki se pokažejo iz izkušnje [...] ali temeljita sprememba ekonomskih ali tehničnih pogojev, ki neposredno prizadenejo skupni trg za premog in jeklo, nujno zahtevajo [tako] prilagoditev“;
- poleg tega mora taka prilagoditev biti usmerjena k temu, da prinese primerne spremembe, in končno,
- te spremembe ne smejo škodovati ne določbam členov od 2 PJ do 4 PJ niti razmerju med pooblastili, ki so dodeljena Komisiji in drugim institucijam Skupnosti.

172. Člen 95, prvi odstavek, PJ omogoča Komisiji, da v vseh primerih, ki niso

67 – Recueil, str. 551, 556.

predvideni s Pogodbo ESPJ, sprejme odločbo ali priporočilo, če sta taka odločba ali to priporočilo potrebna za uresničitev, v okviru delovanja skupnega trga za premog in jeklo in v skladu z določbami člena 5 PJ, enega od ciljev Skupnosti, kot so opredeljeni v členih od 2 PJ do 4 PJ. Komisija odločbo ali priporočilo sprejme po privolitvi Sveta, ki o tem odloči soglasno, in po posvetovanju s Svetovnim odborom.

uporabe člena 4(c) PJ v okviru različnih pravil o pomoči jeklarstvu, medtem ko bi morala upoštevati postopek, ki ga določa bodisi člen 96 PJ bodisi člen 95, tretji in četrti odstavek, PJ.

173. Brez prevelikih težav opazimo formalne razlike med obema hipotezama iz člena 95 PJ. V okviru člena 95, prvi odstavek, PJ gre za to, da se Komisiji omogoči zapolniti vrzel iz Pogodbe ESPJ, ki onemogoča njeno ukrepanje, tako da se ji dopusti izdati *odločbo ali priporočilo* v primeru, ki ga ta pogodba ne predvideva, vendar brez spremembe te. Poleg tega je potrebna tudi predhodna privolitev Sveta, ki o tem odloči soglasno. V okviru člena 95, tretji odstavek, PJ gre za to, *da se spremeni določba navedbe pogodbe* „o Komisijinem izvajanju pooblastil, ki so ji dodeljena“. Ne zahteva se soglasnost Sveta, ampak sta potrebna privolitev Sodišča in glasovanje Evropskega parlamenta.

175. V smislu sklepnih predlogov, ki sem jih navedel v okviru prvega dela pritožbenega razloga, menim, da ta očitek ni utemeljen.

176. Če se namreč, kot menim, člen 4(c) PJ lahko uporabi za pomoči, ki se odobrijo jeklarskim družbam na podlagi splošnega sistema pomoči, potem Komisija ni razširila področja uporabe te določbe, ko je sprejela predpise, določene v pravilih o pomočeh jeklarstvu. Ob upoštevanju, da se je znašla v položaju, ki ga Pogodba ESPJ, na podlagi katere je bila dolžna ukrepati, ne predvideva, imam torej vtis, da bi se Komisija lahko legitimno oprla na člen 95, prvi in drugi odstavek, PJ, da bi s pomočjo omenjenih predpisov odgovorila na potrebe po prestrukturiranju jeklarskega trga.

174. Družba Salzgitter v tej zadevi Komisiji očita, da se je oprla na člen 95, prvi in drugi odstavek, PJ, da bi razširila področje

177. Tako menim, da Sodišče prve stopnje v zvezi s tem nikakor ni napačno razlagalo prava, in Sodišču predlagam, naj izloči drugi del prvega pritožbenega razloga.

3. Tretji del prvega pritožbenega razloga: napačna razlaga prava pri predstavi prakse odločanja Komisije

da je bil cilj drugih pravil o pomoč povrniti členu 4(c) PJ njegov prvotni obseg, čeprav naj bi v resnici šlo za nedovoljeno spremembo Pogodbe ESPJ.

178. Družba Salzgitter s tretjim delom prvega pritožbenega razloga zatrjuje, da je Sodišče prve stopnje v točki 112 in v naslednjih izpodbijane sodbje napačno predstavilo prakso odločanja Komisije⁶⁸.

180. Komisija meni, da je dejstvo, da je pred tretjimi pravili zagovarjala drugačno stališče v zvezi z obsegom člena 4(c) PJ, brez pomena za pomoči, odobrene družbi Salzgitter, s tem ko omenjeno stališče ni bilo vpisano v noben posamični akt, ki bi lahko postal dokončen v povezavi z družbo prejemnico pred 1. januarjem 1986⁶⁹.

a) Trditve strank

179. Družba Salzgitter zatrjuje, da je Komisija od začetka veljavnosti Pogodbe ESPJ, leta 1952, in ne od začetka sedemdesetih let štela, da se je člen 4(c) PJ uporabljal le za posebne pomoči v korist jeklarskih družb. V zvezi s tem se družba Salzgitter sklicuje na poročilo, ki ga je Visoka oblast ESPJ leta 1963 objavila pod naslovom „Pogodba ESPJ od 1952 do 1962“ o besedilu četrte uvodne izjave in člena 1 prvih pravil o pomoči, o položaju, ki ga zagovarja Komisija v okviru svojega IX. Poročila o politiki konkurence ter o praksi odločanja Komisije v sektorju premoga. Družba Salzgitter Sodišču prve stopnje namreč očita, da je v točki 115 izpodbijane sodbje štelo,

b) Presoja

181. Sodišče prve stopnje je v točkah od 112 do 117 izpodbijane sodbje predstavilo predpise, ki jih je Komisija sprejela v okviru prvih in drugih pravil. Ta predstavitev, čeprav se ne nanaša na predpise, ki bi se uporabili v tej zadevi, vendarle omogoča presojo pravnega konteksta spora in pojasnjuje spremembe v razlagi Komisije.

⁶⁸ – Točke od 122 do 138 odgovora na tožbo in nasprotno pritožbo.

⁶⁹ – Točka 62 replike.

182. V nasprotju s tem, kar ta zatrjuje, to v okviru te zadeve ni brez pomena.

razloga, menim, da je Sodišče prve stopnje pravilno predstavilo prakso odločanja Komisije, zato menim, da utemeljevanje družbe Salzgitter ne more biti uspešno.

183. Sodišče prve stopnje je v točki 112 izpodbijane sodbe poudarilo, da je Komisija „od začetka sedemdesetih let in do sprejetja [drugih pravil] štela, da se člen 4(c) PJ uporablja samo za posebne pomoči v korist jeklarskih družb“. Nato je v točki 115 omenjene sodbe navedlo, da se „od [omenjenih pravil] pravila o pomoči nanašajo na ‚vse pomoči jeklarstvu [...], bodisi posebne ali ne‘, [je] cilj te navedbe samo členu 4(c) PJ povrniti njegov prvotni obseg^{70a}“.

186. Sodišču torej predlagam, naj izloči tretji del prvega pritožbenega razloga kot neutemeljenega in, v skladu s tem, prvi pritožbeni razlog v celoti zavrne.

B – Drugi pritožbeni razlog: pomanjkanje obrazložitve sporne odločbe

184. V okviru tega dela pritožbenega razloga družba Salzgitter Sodišču prve stopnje ponovno očita njegovo preučitev v zvezi s „prvotnim obsegom“ člena 4(c) PJ. Uveljavlja namreč stališče, da je bilo področje uporabe te določbe omejeno na posebne pomoči v korist jeklarskih družb od začetka veljavnosti Pogodbe ESPJ in ne samo od sedemdesetih let do sprejetja drugih pravil o pomoči jeklarstvu.

187. Družba Salzgitter z drugim pritožbenim razlogom navaja, da je Sodišče prve stopnje napačno uporabilo pravo, ker je v točki 184 izpodbijane sodbe presodilo, da je obrazložitev sporne odločbe spoštovala zahteve, določene s Pogodbo ESPJ⁷¹.

1. Trditve strank

185. Glede na ugotovitve, ki sem jih navedel v okviru prvega dela prvega pritožbenega

188. Družba Salzgitter zatrjuje, da Komisija ne obrazloži razlogov, zaradi katerih se

70 – Moj poudarek.

71 – Točke od 139 do 142 odgovora na tožbo in nasprotne pritožbe.

odmakne od svoje predhodne prakse odločanja, ko v nasprotju s prakso Sodišča in ob kršitvi člena 67 PJ uporabi člen 4(c) PJ za neposredno pomoč sektorjema premoga in jekla.

189. Družba Salzgitter tudi zatrjuje, da Komisija ni razložila, zakaj se njena presoja razlikuje od njene prakse odločanja v zvezi s sektorjem premoga.

190. Končno, družba Salzgitter Komisiji očita, da ni predstavila razlogov, zaradi katerih se je sporna odločba odmaknila od njene prakse odločanja v podobnih zadevah, kot je zadeva, v kateri je bila izdana Odločba Komisije št. 2002/347/ESPJ.⁷²

191. Zvezna republika Nemčija poudarja, da je razvoj pravnega koncepta Komisije v zvezi s področjem uporabe tako člena 4(c) PJ kot člena 67 PJ vključeval razširjeno obrazložitev in utemeljitev v sporni odločbi.⁷³

192. Komisija sama trdi, da se je njena praksa spremenila takoj po določitvi tretjih pravil in da so ta glede tega dovolj dobro obrazložena⁷⁴. Zavrača obstoj obveznosti neke posebne obrazložitve, saj meni, da so njene naloge natančno urejene v členu 15, tretji odstavek, PJ in v členu 95, prvi odstavek, PJ (posvetovanje s Svetovalnim odborom in privolitev Sveta).

2. Presoja

193. Najprej opozarjam, da je vprašanje obsega obveznosti obrazložitve pravno vprašanje, ki je lahko predmet nadzora Sodišča v okviru pritožbe. Pritožbeni razlog, izpeljan iz nepoznavanja obsega te obveznosti, je torej dopusten, čeprav nujno vključuje upoštevanje dejstev, ki jih je Sodišče prve stopnje uporabilo kot temelj, da je sprejelo svojo ugotovitev⁷⁵.

194. Iz določil členov 5, drugi odstavek, četrta alineja, PJ in 15, prvi odstavek, PJ izhaja, da Skupnost „javno objavi razloge za svoje ukrepanje“ in da „[se] odločbe, priporočila in mnenja [Komisije] obrazložijo in se nanašajo na mnenja, ki se obvezno zberejo“.

72 – Odločba z dne 21. novembra 2001 o davčnih oprostitvah za Francijo pri ustanovitvi podjetij v tujini (UL 2002, L 126, str. 27).

73 – Točka 53 odgovora na tožbo in intervencije v podporo nasprotne pritožbe.

74 – Tretja in četrta uvodna izjava tretjih pravil.

75 – Sodba z dne 20. novembra 1997 v zadevi Komisija proti V (C-188/96 P, Recueil, str. I-6561, točka 24 in navedena sodna praksa).

Iz teh določb ter iz splošnih načel Pogodbe ESPJ izhaja, da je Komisija dolžna obrazložiti splošne ali posamične odločbe, ki jih sprejme, in to ne glede na pravno podlago, ki se izbere v ta namen. Poleg tega pomeni neobrazložitev ali pomanjkljiva obrazložitev bistveno kršitev postopka na podlagi člena 33 PJ in je razlog javnega reda, ki ga sodnik Skupnosti upošteva po uradni dolžnosti⁷⁶.

z utemeljitvijo sprejetega ukrepa. Vsekakor se ne zahteva, da naj obrazložitev opredeli vse upoštevne dejanske in pravne elemente, ko je vprašanje, ali ta obrazložitev izpolnjuje zahteve iz členov 5 PJ in 15 PJ, treba presoditi ne le glede na besedilo akta, ampak tudi v njegovem okviru, pa tudi v okviru celote pravnih pravil, ki urejajo zadevno področje⁷⁸. V okviru nadzora nad državnimi pomočmi mora preučitev obrazložitve neke odločbe Komisije upoštevati tudi kompleksne presoje, ki jih mora opraviti institucija, in diskrecijsko izbiro, za katero se ta lahko odloči.

195. Na podlagi ustaljene sodne prakse mora obveznost obrazložitve, ki jo je v skladu s členom 15 PJ dolžna podati Komisija, zadovoljiti ista načela, kot so načela, ki jih je Sodišče navedlo v okviru člena 253 ES⁷⁷.

197. Najprej, glede očitka, ki temelji na odsotnosti obrazložitve o razvoju prakse odločanja Komisije v zvezi s področjem uporabe členov 4(c) PJ in 67 PJ, menim, da ta očitek ni upošteven.

196. Ta načela so naslednja. Obrazložitev mora biti prilagojena naravi zadevnega akta in mora jasno in nedvoumno izražati sklepanje institucije, avtorja akta, tako da sodišču Skupnosti omogoči izvajanje nadzora zakonitosti in da se zainteresirane osebe – naslovniki ali druge osebe, ki jih akt zadeva v smislu člena 33, drugi odstavek, PJ – lahko seznanijo

198. Presoja Komisije glede združljivosti zadevnih pomoči s skupnim trgov za premog in jeklo namreč ne temelji na takem razvoju. Iz konteksta sporne odločbe in zlasti iz njenih točk od 59 do 66 in od 109 do 133 pravzaprav izhaja, da se je v duhu Komisije

76 – Glej zlasti sodbo Sodišča prve stopnje z dne 22. junija 2005 v zadevi CIS proti Komisiji (T-102/03, ZOdl., str. II-2357, točka 46, in navedena sodna praksa).

77 – Glej zlasti zgoraj navedeno sodbo Sodišča z dne 11. septembra 2003 v zadevi Belgija proti Komisiji (C-197/99 P, Recueil, str. I-8461, točka 72) in zgoraj navedeni sodbi Sodišča prve stopnje z dne 24. septembra 1996 v zadevi NALOO proti Komisiji (T-57/91, Recueil, str. II-1019, točke od 298 do 300) ter z dne 24. oktobra 1997 v zadevi British Steel proti Komisiji (T-243/94, Recueil, str. II-1887, točki 159 in 160).

78 – Sodbi z dne 19. septembra 1985 v združenih zadevah Hoogovens Groep proti Komisiji (172/83 in 226/83, Recueil, str. 2831, točka 24) in z dne 14. februarja 1990 v zadevi Delacre in drugi proti Komisiji (C-350/88, Recueil, str. I-395, točki 15 in 16) ter zgoraj navedeni sodbi Belgija proti Komisiji (točka 72) in Španija proti Komisiji (točka 73).

člen 4(c) PJ od samega začetka nanašal na zadevne pomoči. Prav to sem tudi zagovarjal v okviru preučitve prvega pritožbenega razloga nasprotne pritožbe.

četrtrič, Komisija predstavi posebna pravila predvsem o rokih priglasitve, ki so bila sprejeta v okviru pravil o pomoči jeklarstvu in ki veljajo od leta 1986 (točke od 67 do 76 in od 126 do 133).

199. V vsakem primeru sporna odločba jasno in nedvoumno omogoča prikaz sklepanja Komisije v zvezi z obsegom in uporabo vsake od obeh določb.

201. Te obrazložitve so družbi Salzgitter in Zvezni republiki Nemčiji omogočile seznaniti se z razlogi, zaradi katerih je Komisija presodila, da so bili pogoji, določeni v členu 4(c) PJ, v obravnavani zadevi izpolnjeni. Tako sta lahko poglobljeno izpodbijali presojo Komisije. Poleg tega, kakor to dokazuje sodni nadzor, ki ga je Sodišče prve stopnje lahko opravilo v okviru izpodbijane sodbe, omenjene obrazložitve sodišču Skupnosti omogočajo, da preveri utemeljenost teh presoj.

200. Komisija dejansko podrobno pojasnjuje, zakaj „[...] je treba preučitev združljivosti zadevnih nezakonitih pomoči s skupnim trgom opraviti ob upoštevanju člena 4(c) [PJ] in zaporednih [pravil o pomoči jeklarstvu]“⁷⁹. Najprej v okviru preučitve vrste zadevnih pomoči navaja razloge, zaradi katerih meni, da se člen 67 PJ ne more uporabiti (točka 66). Drugič, v okviru preučitve združljivosti spornih pomoči s skupnim trgom za premog in jeklo pojasnjuje, zakaj se uporaba člena 87(2)(c) ES za jeklarska podjetja *a priori* izključi (točke od 110 do 120). Tretjič, navaja razloge, zaradi katerih posamična odločba na podlagi člena 95 PJ ni bila utemeljena za ta primer (točke od 121 do 125). Končno,

202. Ne menim torej, da bi morala Komisija v aktu, za katerega opozarjam, da je posamičen, še dodatno pojasnjevati razvoj svoje prakse odločanja od sprejetja prvih pravil in drugih pravil, pri čemer pa se ta v obravnavani zadevi sploh ne uporabijo.

203. Tudi v zvezi z drugim očitkom menim, da ni upošteven, saj se predpisi, ki urejajo

⁷⁹ – Točka 109 sporne odločbe.

intervencijo držav članic v korist premogovniške industrije, razlikujejo od pravil, določenih v okviru pravil o pomoči jeklarstvu.

207. V teh okoliščinah Sodišču predlagam, naj zavrne drugi pritožbeni razlog.

204. Končno, glede tretjega očitka menim, da Komisiji ni treba predstaviti razlogov, zaradi katerih se njena presoja razlikuje od presoje, ki jo je sprejela v okviru prejšnjih odločitev. Dejansko pojem „državne pomoči“ v Pogodbi ES in v Pogodbi ESPJ ustreza nekemu objektivnemu stanju stvari in razlogi, zaradi katerih je Komisija oblikovala drugačno presojo v predhodnih odločbah, niso pomembni za preučitev vprašanja, ali zadevne pomoči sodijo na področje uporabe člena 4(c), PJ.

208. Iz zgoraj navedenega izhaja, da je treba nasprotno pritožbo družbe Salzgitter po našem mnenju v celoti zavrniti.

VI – Glavna pritožba

205. Glede na to menim, da je treba pritožbeni razlog odsotnosti obrazložitve, ki temelji na zgoraj omenjenih očitkih, zavrniti. Menim namreč, da obrazložitev sporne odločbe hkrati izpolnjuje zahteve glede jasnosti in izvedljivosti nadzora, ki izhajajo iz členov 5 PJ in 15 PJ, kjer je dejanski in pravni okvir dovolj jasno opredeljen.

209. Komisija v utemeljitev pritožbe navaja dva pritožbena razloga, prvič, kršitev člena 4(c) PJ in tretjih, četrtih, petih in šestih pravil, in drugič, kršitev pravice do obrambe.

A – Prvi pritožbeni razlog: kršitev člena 4(c) PJ ter tretjih, četrtih, petih in šestih pravi

206. Menim torej, da je Sodišče prve stopnje v točki 184 izpodbijane sodbe upravičeno ugotovilo, da je Komisija pravno zadovoljivo obrazložila sporno odločbo.

210. Ta pritožbeni razlog sestavlja šest delov, prvič, napačna preučitev v zvezi z negotovim in dvoumnim značajem veljavnega pravnega okvira, drugič, napačna uporaba prava pri upoštevanju dveh prvih pravil o državni

pomoči jeklarstvu, tretjič, napačna razlaga sodne prakse Sodišča v zvezi z načelom pravne varnosti, četrtrič, protislovnost obrazložitve izpodbijane sodbe, petič, napačna presoja seznanjenosti Komisije z uporabo ZRFG za jeklarske družbe in, šestič, dvom o sodni praksi, ki izhaja iz sodbe z dne 20. marca 1997 v zadevi Alcan Deutschland⁸⁰.

211. Komisija v bistvu izpodbija preučitev, ki jo je Sodišče prve stopnje navedlo v točkah od 158 do 183 izpodbijane sodbe o pritožbenem razlogu, navedenem na prvi stopnji, ki izhaja iz domnevne kršitve načela pravne varnosti (sedmi pritožbeni razlog). Trdi, da je Sodišče prve stopnje napačno uporabilo pravo pri presoji, da Komisija v posebnih okoliščinah tega primera ni prepoznala načela pravne varnosti, ker je zahtevala vračilo pomoči, dodeljenih družbi Salzgitte med letoma 1986 in 1995.

212. V zvezi z ugoditvijo pritožbenemu razlogu kršitve načela pravne varnosti je Sodišče prve stopnje sklepalo v treh korakih.

213. Najprej je preučilo jasnost pravnega okvira. Sodišče prve stopnje je v točki 174 izpodbijane sodbe ugotovilo, da je bilo stanje, ki je izhajalo iz sprejetja drugih in tretjih pravil, negotovo in dvomno. To preučitev Komisija izpodbija v okviru prvega dela prvega pritožbenega razloga.

214. Nato je Sodišče prve stopnje preučilo ravnanje Komisije. Potem ko je Sodišče prve stopnje ugotovilo, da je ta prejela določeno število obvestil od družbe Salzgitte in da je tudi izdala odločbo o nenasprotovanju v zvezi z izvajanjem ZRFG, je v točkah od 176 do 180 izpodbijane sodbe menilo, da Komisija ni izpolnila dolžnosti skrbnega ravnanja, ker ob preučitvi teh dokumentov ni navedla odsotnosti priglasitve zadevnih pomoči in ker v zvezi s tem ni ukrepala. To ugotovitev Komisija graja v okviru petega dela prvega pritožbenega razloga.

215. Končno, Sodišče prve stopnje je v skladu s temi ugotovitvami v točkah 181 in 182 izpodbijane sodbe presodilo, da je Komisija kršila načelo pravne varnosti, ko je Zvezni republiki Nemčiji odredila izterjavo pomoči, ki je bila dodeljena družbi Salzgitte. Posledice, ki jih je Sodišče prve stopnje izpeljalo iz teh ugotovitev, Komisija izpodbija v okviru tretjega dela prvega pritožbenega razloga.

⁸⁰ – C-24/95, Recueil, str. I-1591.

216. Glede na to menim, da je treba preučiti utemeljenost prvega pritožbenega razloga ob zaporedni preučitvi njegovega prvega, petega in tretjega dela, ker izpodbijajo presoje, ki jih je Sodišče prve stopnje navedlo v izpodbijani sodbi.

1. Prvi del prvega pritožbenega razloga: napačna preučitev v zvezi z jasnostjo zadevnega pravnega položaja

217. V prvem delu prvega pritožbenega razloga Komisija izpodbija analizo Sodišča prve stopnje, po kateri naj bi bil pravni položaj, ki izhaja iz sprejetja drugih in tretjih pravil o pomoči, negotov in dvoumen.

a) Trditve strank

218. Komisija meni, da je preučitev Sodišča prve stopnje v točki 174 izpodbijane sodbe, po kateri naj bi bila odobritev pomoči v odločbi iz leta 1971 tiho in delno umaknjena ob sprejetju drugih pravil o pomoči ali vsaj ob sprejetju tretjih, napačna.

219. Zatem navaja, da ta odobritev, ki temelji na Pogodbi ES, ni mogla učinkovati v okviru Pogodbe ESPJ. Člen 4(c) PJ je bil veljaven in skladno z zgoraj navedeno sodbo z dne 10. decembra 1969 v zadevi Komisija proti Franciji, so bile pomoči jeklarskim družbam strogo prepovedane pred začetkom veljavnosti prvih pravil⁸¹. Meni, da so bile navedena odobritev in druge, ki so sledile, razglašene za veljavne za področje Pogodbe ESPJ samo na podlagi prvih pravil o pomoči in da je omenjena začasna splošna odobritev prenehala veljati skupaj s prvimi pravili o pomoči 31. decembra 1981.

220. Komisija poleg tega izpodbija preučitev Sodišča prve stopnje, navedeno v točkah 173 in 174 izpodbijane sodbe, po kateri ni bilo jasno razvidno, ali je naknadna uporaba člena 3 ZRFG v zvezi z družbo Salzgitter sodila v obveznost priglasitve „projektov“, predvideno v členu 6 tretjih pravil o pomoči. Po mnenju Komisije je ta določba zelo jasna.

221. Komisija v repliki prav tako zatrjuje, da člen 67 PJ ne velja za državne pomoči, saj države članice ne morejo sprejemati ukrepov pomoči v okviru njihovih gospodarskih in socialnih politik⁸². Poudarja, da člen 4(c) PJ

⁸¹ – Komisija se sklicuje na točke od 41 do 44 te sodbe.

⁸² – Komisija se sklicuje na zgoraj navedeno odločbo De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg proti Visoki oblasti.

prepoveduje pomoči „v kakršni koli obliki“ in da se sodna praksa, ki jo omenja Zvezna republika Nemčija v zvezi s členom 67 PJ, ni nikoli nanašala na „sisteme pomoči“, ki bi se uporabljali v globalnem smislu. Prav tako trdi, da ta država članica Komisije ni obvestila o pomočeh, dodeljenih družbi Salzgitter, in da tako ne more trditi, da jih je odobrila na podlagi člena 67 PJ.

222. Družba Salzgitter meni, da Sodišče prve stopnje ni napačno uporabilo prava, ko je ugotovilo, da pravnemu položaju, ki izhaja iz sprejetja drugih in tretjih pravil o pomoči, primanjkuje jasnosti. Izraža mnenje, da bi morala Komisija v drugih in tretjih pravilih o pomoči ali v vsakem drugem obvestilu navesti spremembo svojega pravnega koncepta v zvezi s področjem uporabe člena 4(c) PJ⁸³. Zlasti poudarja, da je Komisija s tem, da ni izrazila nikakršnega ugovora proti izvajanju ZRFG, pri večini družb vzbudila legitimno pričakovanje glede zakonitosti te zakonodaje.

223. Dalje, družba Salzgitter trdi, da se člen 4(c) PJ ne uporablja za splošne ukrepe držav članic v zvezi z vsemi gospodarskimi sektorji, kot je ZRFG, kar je Komisija potrdila v prvem

delu uvodnih izjav prvih in drugih pravil o pomoči. Obenem tudi trdi, da je Komisija retroaktivno izvajala člen 4(c) PJ, kar je v nasprotju s pravom Skupnosti in bi lahko omajalo dolgoročne odločitve o naložbah družbe prejemnice⁸⁴.

224. Družba Salzgitter dodaja, da praksa odločanja Komisije v sektorju premoga z uporabo člena 67 PJ za neposebne pomoči omenjenemu sektorju potrjuje to preučitev.

225. Družba Salzgitter zatrjuje, da člen 6 tretjih pravil ni omogočal opredelitve, ali bi bilo treba uporabo davčnih pravil, kot jih predvideva ZRFG za jeklarska podjetja, ponovno priglasiti kljub že predhodno danemu dovoljenju Komisije, skladno s Pogodbo ES. Dodaja, da obstoječe pomoči, kot so pomoči po ZRFG, niso mogle biti podrejene obveznosti priglasitve, ki jo predvideva omenjena določba. V tem pogledu se družba Salzgitter sklicuje na zgoraj omenjeno sodbo Italija proti Komisiji o priglasitvi posamičnih ukrepov za izvajanje splošnega sistema pomoči⁸⁵. Po njenem mnenju, če bi Komisija brez zadržkov dovolila uporabo ZRFG na podlagi Pogodbe ES in ne bi izrazila nikakršnega ugovora na podlagi člena 67 PJ,

83 – Salzgitter se sklicuje na sodbo z dne 29. aprila 2004 v zadevi Komisija proti Kvaerner Warnow Werftu (C-181/02 P, Recueil, str. I-5703, točka 41).

84 – Salzgitter se sklicuje na zgoraj navedeno sodbo Falck in Acciaierie di Bolzano proti Komisiji (točka 119 in navedena sodna praksa).

85 – Točka 21.

izvajanje ZRFG v korist podjetja ne bi moglo biti označeno kot „nova pomoč“ in posledično kot „projekt“ v smislu člena 6 tretjih pravil.

b) Presoja

228. Kakor sem že navedel⁸⁶, je Sodišče prve stopnje v točki 174 izpodbijane sodbe presodilo, da:

226. Družba Salzgitter končno dodaja, da takrat ko je Zvezna republika Nemčija leta 1971 Komisijo obvestila o ZRFG v skladu s Pogodbo ES, jo je o tem seznanila tudi v skladu s členom 67 PJ. Meni, ko je Komisija s tem, da dovolila davčne ukrepe, priglase v skladu s Pogodbo ES, obenem implicitno izjavila, da ti ukrepi niso imeli nikakršnega „občutnega vpliva na pogoje konkurence“ v industriji premoga ali jekla v smislu člena 67(1) PJ.

„[...] je bil položaj, ki je nastal po sprejetju drugih in tretjih pravil [...] negotov in nejasen zaradi naslednjih dejavnikov, ki jih je treba pripisati Komisiji:

- konkludentnost delnega odstopa – in s tem nezadostna jasnost – od nenasprotovanja iz odločbe Komisije iz 1971;

227. Zvezna republika Nemčija v bistvu zagovarja iste utemeljitve kot družba Salzgitter. Trdi, da splošne pomoči niso podrejene obveznosti prigrasitve v skladu s členom 67(1) PJ, če ne morejo izvajati občutnega vpliva na pogoje konkurence v premogovni in jeklarski industriji, kar je Komisija implicitno potrdila tako, da je večkrat odobrila ukrepe, ki jih predvideva ZRFG. Izraža tudi mnenje, da se ti ukrepi v vsakem primeru lahko upoštevajo kot obstoječe pomoči, ki niso podvržene jasno izraženi obveznosti prigrasitve na podlagi Pogodbe ESPJ.

- dvoumnost glede obsega delnega konkludentnega odstopa od prej navedenega nenasprotovanja pri vprašanju, ali je bilo treba poznejšo uporabo člena 3 ZRFG prigrasiti kot „načrt“ v smislu člena 6 tretjih pravil [...].“

⁸⁶ – Glej točko 60 in naslednje teh sklepnih predlogov.

229. Komisija v okviru omenjene prve točke pritožbenega razloga trdi, da je Sodišče prve stopnje napačno uporabilo pravo v zvezi z učinki drugih in tretjih pravil v povezavi z odločitvijo, da se ne bo sklicevalo na ugovore, ki jih je Komisija sprejela z ozirom na člen 3 ZRFG 4. avgusta 1971. Po drugi strani izpodbija preučitev Sodišča prve stopnje v zvezi z jasnostjo obveznosti priglasitve zadevnih projektov pomoči, ki je določena v členu 6 tretjih pravil.

230. Menim, da je ta očitek utemeljen iz razlogov, ki jih bom predstavili v nadaljevanju.

231. Prvič, v nasprotju s Sodiščem prve stopnje mislim, da sprejetje drugih in tretjih pravil ni povzročilo delnega in implicitnega umika odločbe Komisije iz leta 1971. Dejansko, kot sem navedel v okviru preučitve nasprotne pritožbe, menim, da se je ta odločba, ki temelji na členih 87 ES in 88 ES, nanašala samo na družbe, za katere velja Pogodba ES, in ne na družbe, za katere velja Pogodba ESPJ⁸⁷. Sprejetje drugih in tretjih pravil torej ni moglo povzročiti umika odobritve Komisije iz leta 1971, saj se ta po mojem mnenju ni nanašala na jeklarske družbe.

232. Drugič, menim, da je obveznost priglasitve zadevnih pomoči zelo jasno izhajala iz določil člena 6 tretjih pravil.

233. Navedeni člen 6 določa predhodni preučitveni postopek Komisije za vse projekte pomoči, ki jih vzpostavijo države članice, z namenom preprečitve uvedbe pomoči, ki niso združljive s trgom Skupnosti. V ta namen člen 6(1), prvi stavek, tretjih pravil od držav članic zahteva, da Komisijo pravočasno obvestijo o projektih, ki so usmerjeni v uvedbo ali v spremembo pomoči po teh pravilih, da bi ta lahko predstavila svoje pripombe⁸⁸. Poleg tega mora Komisija v skladu s členom 6(1), drugi stavek, navedenih pravil biti „obveščena v enakih okoliščinah o projektih, ki so v železarsko-jeklarskem sektorju usmerjeni k uporabi sistemov pomoči, v zvezi s katerimi se je že izrekla na podlagi določb Pogodbe [ES]“⁸⁹. Priglasitev se predloži v roku, ki ga je Sodišče označilo kot „rok za zavrnitev“⁹⁰. V skladu s členom 6(4) tega pravila država članica ne more izvajati načrtovanih ukrepov, naj bodo ti posebni ali sprejeti na podlagi splošnega sistema

88 – Tretja pravila o pomoči se nanašajo na pomoči za raziskave in razvoj, pomoči v prid varstva okolja, pomoči, namenjene zapiranju jeklarskih objektov, in, končno, na regionalne pomoči za naložbe, ki jih predvidevajo splošni sistemi pomoči.

89 – Moj poudarek.

90 – Glej sodbo z dne 13. julija 2000 v zadevi Salzgitter proti Komisiji (C-210/98 P, Recueil, str. I-5843, točke od 49 do 55 in navedena sodna praksa).

87 – Glej točke od 148 do 151 teh sklepnih predlogov.

pomoči, ki se dovoli na podlagi Pogodbe ES, vse dokler jih ni odobrila Komisija. Kakor je Sodišče navedlo v okviru člena 88(3) ES, je ta nadzor bistvenega pomena za zagotavljanje delovanja skupnega trga⁹¹.

predhodnemu stališču Komisije, neodvisno od tega, ali so jo morebiti opredelili kot pomoč⁹².

234. Iz besedila člena 6(1)(2) tretjega pravila jasno izhaja, da je bila po začetku njegove veljavnosti 1. januarja 1986 obveznost priglasitve finančnih ukrepov, kot so zadevni v tem sporu, jasna in brezpogojna.

235. To preučitev potrjuje sodna praksa Sodišča.

236. Ta obveznost se namreč z enakimi določili pojavlja v členu 6(1) četrlih, petih in šestih pravil. V zvezi z vprašanjem o obsegu take določbe v okviru petih pravil je sodišče Skupnosti menilo, da omenjena določba, kot je bila zapisana, „javnim organom ni [dopuščala] nobenega dvoma glede obveznosti, ki so jo ti imeli v zvezi s priglasitvijo zadevnih pomoči in s podreditvijo njihove dodelitve

237. Posledično, v nasprotju s tem, kar trdi Sodišče prve stopnje v točki 174 izpodbijane sodbe, mislim, da se je obveznost priglasitve, ki jo Komisija uvaja v členu 6(1), drugi stavek, tretjih pravil, jasno nanašala na pomoči, kot jih obravnavam v tem sporu. Zvezna republika Nemčija, glede na njeno sodelovanje v Svetovalnem odboru ESPJ, in družba Salzgitter, glede na njen pomemben gospodarski položaj, sta bili v položaju, da bi lahko opazili uvedbo te obveznosti v okviru tretjih pravil in njene ohranitve v okviru zaporednih pravil o pomoči jeklarstvu. Zato v nasprotju s tem, kar je presodilo Sodišče prve stopnje v točki 181 izpodbijane sodbe, ne mislim, da je bila Komisija dolžna kakor koli pojasniti predpise v okviru tretjih ali naknadnih pravil.

238. V teh okoliščinah menim, da sta se družba Salzgitter in Zvezna republika Nemčija lahko natančno seznanili z obsegom svojih obveznosti, in sicer od sprejetja tretjih pravil leta 1986. V nasprotju s tem, kar trdi Sodišče prve stopnje, je jasna in nedvoumna

91 – Glej sodbi z dne 14. februarja 1990 v zadevi Francija proti Komisiji (C-301/87, Recueil, str. I-307, točka 17) in z dne 11. julija 1996 v zadevi SFEI in drugi (C-39/94, Recueil, str. I-3547, točka 70).

92 – Zgoraj navedeni sklep Nemčija proti Komisiji (točka 55).

obveznost prigrasitve zadevnih pomoči obstajala v skladu s členom 6 tretjih, četrtyh, petih in šestih pravil.

zvezi z družbo Salzgitter, preden je ukrepala, in tako ni izpolnila dolžnosti skrbnega ravnanja.

239. Glede na vse zgoraj navedeno menim, da je Sodišče prve stopnje napačno uporabilo pravo pri preučitvi jasnosti veljavnega pravnega okvira.

a) Trditve strank

240. Ta ugotovitev bi načelno zadostovala za ugoditev pritožbi, ki jo je vložila Komisija, in za predlog Sodišču, naj razveljavi sodbo. Vendar mislim, da je primerno nadaljevati s preučitvijo petega in tretjega dela prvega pritožbenega razloga, da bi se presodile posledice, ki jih je treba v tej zadevi izpeljati iz te napačne uporabe prava.

242. Komisija trdi, da se Sodišče prve stopnje v točkah od 175 do 179 izpodbijane sodbe zadovolji s tem, da navede dokumente, ki so bili vročeni Komisiji, ob tem pa ne pove, ali so vsebovali podatke o pomočeh, ki naj ne bi bile priglašene. Poleg tega naj Sodišče prve stopnje ne bi omenilo nobene zakonske določbe, ki bi upravni aparat Komisije zavezovale k upoštevanju teh dokumentov zunaj postopka, v okviru katerega naj bi ji bili posredovani.

2. Peti del prvega pritožbenega razloga: napačna presoja seznanjenosti Komisije o dodelitvi zadevnih pomoči

241. Komisija v petem delu prvega pritožbenega razloga trdi, da je Sodišče prve stopnje napačno uporabilo pravo, ko je v točki 179 izpodbijane sodbe presodilo, da je bila Komisija več let seznanjena z izvajanjem ZRFG v

243. Komisija pojasnjuje, da prav zaradi obstoja sistema državnih pomoči jeklarstvu ni predvideno in ne potrebno, da bi obstajalo posredovanje podatkov med tistimi službami Komisije, ki so zadolžene za spremljanje sistema kvot proizvodnje jekla, in temi, ki so zadolžene za nadzor nad državnimi pomočmi. Nato dodaja, da Zvezna republika Nemčija ni spoštovala obveznosti poročanja o dodeljenih pomočeh, ki je predvidena v členu 7 pravil o pomočeh jeklarstvu z veljavo

med letoma 1986 in 2002, in da službam, zadolženim za izvajanje omenjenih pravil o državnih pomočeh, niso bili posredovani nikakršni podatki.

244. Komisija poudarja, da ji jeklarske družbe v okviru sistema proizvodnih kvot jekla niso dolžna sporočati svojih poslovnih poročil ali letnih obračunov, tako da teh dokumentov načeloma ni dolžna prebirati.

245. Komisija izpodbija ugotovitev Sodišča prve stopnje iz točke 179 izpodbijane sodbe, po kateri so poslovna poročila in letni obračuni družbe Salzgitter, ki jih je ta posredovala Komisiji, izkazali obstoj izrednih rezerv v korist te družbe. Komisija dodaja, da zneski ali rezerve, ki se uporabijo za naložbe, vsekakor niso odločilni v sistemu kvot, ampak so to učinki, ki so jih naložbe imele na zmogljivost proizvodnje in zatem na proizvodnjo samo. Zatem pojasni, da tudi če se dopusti trditev Sodišča prve stopnje v točki 178 izpodbijane sodbe, po kateri bi viri financiranja morali dejansko biti sporočeni Komisiji v okviru sistema kvot, zadevne rezerve ne ustrezajo virom financiranja, ampak odlogu plačila davka, ki je bil odobren za posebne naložbe.

246. Komisija meni, da Sodišče prve stopnje ne omenja določbe, iz katere bi lahko izhajalo, da je njena obveznost seznaniti se z dokumenti zunaj postopka, v okviru katerega so ji bili posredovani. Dodaja, da spontano posredovanje dokumentov družbe Salzgitter ne more dokazovati, da se je Komisija seznanila z njihovo vsebino. Družba prejemnica naj takega dejstva ne bi dokazala.

247. Komisija je v okviru pisnih in ustnih pripomb vztrajala pri tveganjih, ki jih ima lahko preučitev Sodišča prve stopnje tako za sistem nadzora državnih pomoči kot za njeno upravno ureditev.

248. Po eni strani je namreč navedla, da če bi spontano posredovanje dokumentov, ki lahko vsebujejo le negotove podatke o dodelitvi državne pomoči, kateri koli službi Komisije zadostovalo za prepoved njenega edinega sredstva ukrepanja v zvezi z dodelitvijo prepovedanih pomoči ali pomoči, ki niso združljive s skupnim trgom, potem bi bil nadzor nad državnimi pomočmi, ki temelji na obveznosti priglasitve teh, v nevarnosti, da se zruši.

249. Po drugi strani je poudarila, da bi preučitev Sodišča prve stopnje lahko omajala poglobitno pridobitev sodobne upravne

organiziranosti Komisije, namreč jasno in razvidno porazdelitev pristojnosti v korist upravne ureditve, v kateri mora vsak predstavnik Komisije pooblaščen organ nemudoma obvestiti o vsakršni kršitvi pravnega reda, ki bi jo zasledil.

in da se Komisija proti državljanu vsekakor ne more sklicevati na dejstvo, da je ta pošiljko naslovil na nepristojni oddelek.

250. Družba Salzgitter meni, da se ta točka navezuje na dejanske ugotovitve, ki jih Sodišču ni treba poznati v okviru pritožbe. Podredno navaja, da obveznost Komisije, določena v okviru sistema nadzora nad kvotami jekla, da upošteva predhodno dodeljene pomoči, pomeni tudi obveznost seznanitve s poslovnimi poročili, ki so ji bila posredovana. Dodaja, da so letni obračuni, navedeni v teh poročilih, jasno izkazovali, da je družba Salzgitter imela koristi od davčnih ukrepov, predvidenih v ZRFG, in da ji je Komisija prošnjo za podatke v letu 1998 poslala na temelju teh poslovnih poročil. Zatrjuje, da je bila ta zadeva obravnavana na sestanku s Komisijo leta 1982, na katerem so bile navzoče tudi službe, zadolžene za upravljanje kvot jekla, in službe, zadolžene za nadzor nad državnimi pomočmi. Meni, da obveznost Komisije, da se seznani s podatki, ki so ji poslani, izhaja iz pravice biti slišan⁹³

251. Zvezna republika Nemčija zatrjuje, da mora Komisija kot nadzorni organ nad državnimi pomočmi upoštevati vse informacije, ki se ji lahko sporočijo. Dodaja, da so upravne službe, zadolžene za upravljanje s kvotami za jeklo, že po pristojnosti sposobne prepoznati informacije, prejete zaradi nadzora nad pomočmi jeklarstvu, in da so pomembne informacije dolžne posredovati službam, ki so zadolžene za nadzor nad pomočmi.

b) Presoja

252. V nasprotju s tem, kar trdi družba Salzgitter, menim, da je ta peti del pritožbenega razloga dopusten.

253. Vem, da mora biti po določilih člena 32d Pogodbe ESPJ, ki je identičen členu 225 ES, pritožba omejena na pravna vprašanja in

⁹³ – Sodba z dne 21. septembra 1989 v združenih zadevah Hoechst proti Komisiji (46/87 in 227/88, Recueil, str. 2859).

da je Sodišče prve stopnje načeloma edino pristojno za presojanje dejstev⁹⁴.

254. Vseeno menim, da preučitev te točke ne vzbuja samo vprašanja presoje dejstev. Mislim namreč, da preučitev njene utemeljenosti, glede na zaključke, ki sem jih izpeljal v okviru prvega dela, odpira resnično pravno vprašanje.

255. Vprašanje, na katerega je treba odgovoriti, je, ali je Sodišče prve stopnje napačno uporabilo pravo pri presoji dejstva, da Komisija ni izpolnila dolžnosti skrbnega ravnanja, ko ni opozorila na obstoj zadevnih pomoči in na odsotnost priglasitve teh, medtem ko je država članica imela jasno in brezpogojno obveznost priglasitve.

256. Uvodoma je treba opozoriti, da so ugotovitve, ki jih je Sodišče prve stopnje

izpeljalo v okviru izpodbijane sodbe v zvezi z morebitno obveznostjo posredovanja podatkov med službami Komisije, posebne v obravnavani zadevi. Sodišče prve stopnje je to že večkrat poudarilo, zlasti v točkah 179 in 182 omenjene sodbe. Njegove ugotovitve so izvedene iz posebnih obveznosti, ki jih je Komisija naložila jeklarskim podjetjem, da bi premagala stanje očitne krize evropskega železarsko-jeklarskega sektorja.

257. V točkah 176 in 177 izpodbijane sodbe je Sodišče prve stopnje opisalo obveznosti, ki za jeklarska podjetja izhajajo iz vzpostavitve sistema nadzora nad njihovo proizvodnjo jekla⁹⁵. Za izvajanje tega sistema, vzpostavljenega leta 1980, je Sodišče prve stopnje namreč navedlo, da ima Komisija redne podatke o proizvodnji in dobavah zadevnih podjetij. Zabeležilo je tudi, da je v okviru prilagoditve omenjenega sistema vzpostavilo jasno povezavo med dodeljevanjem neodobrenih pomoči in proizvodnimi kvotami, da bi se tako izognilo kopičenju teh ukrepov. Tako je na podlagi člena 15A(1) Odločbe Komisije št. 2177/83/ESPJ⁹⁶ Komisiji bilo

94 – Žel bi spomniti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso le Sodišče prve stopnje pristojno za ugotavljanje dejstev, razen če bi iz dokumentov iz spisa, ki so mu bili posredovani, izhajala materialna netočnost teh ugotovitev, in za presojo teh dejstev. Presoja dejstev, razen izkrivljenja elementov, ki so mu bili predstavljeni, torej ne predstavlja pravnega vprašanja, ki je kot tako podrejeno nadzoru Sodišča v okviru pritožbe. Vendar, potem ko je Sodišče prve stopnje ugotovilo ali presodilo dejstva, Sodišče ostane pristojno za izvajanje nadzora nad pravnim ovrednotenjem teh dejstev in pravnimi posledicami, ki jih je iz teh izpeljalo Sodišče prve stopnje (glej zlasti sodbo z dne 6. aprila 2006 v zadevi General Motors proti Komisiji, C-551/03 P, ZOdl., str. I-3173, točki 51 in 52).

95 – Ta sistem je bil vzpostavljen na podlagi člena 58 PJ z Odločbo Komisije št. 2794/80/ESPJ z dne 31. oktobra 1980 o vzpostavitvi sistema kvot jeklarske proizvodnje za podjetja jeklarske industrije (UL L 291, str. 1). Ta sistem je bil večkrat podalšan do 30. junija 1988.

96 – Odločba z dne 28. julija 1983 o podalšanju sistema nadzora in proizvodnih kvot za določene proizvode podjetij jeklarske industrije (UL L 208, str. 1). Vsebina člena 15A te odločbe se v skoraj identičnem besedilu nahaja v členu 15A naknadnih odločb o podalšanju, namreč Odločbe Komisije št. 234/84/ESPJ z dne 31. januarja 1984 (UL L 29, str. 1), 3485/85/ESPJ z dne 27. novembra 1985 (UL L 340, str. 5) in 194/88/ESPJ z dne 6. januarja 1988 (UL L 25, str. 1).

dovoljeno, da „zmanjša kvote podjetja, takoj ko [ugotovi], da je zadevno podjetje [bilo] deležno pomoči, ki jih Komisija ni odobrila na podlagi [drugih pravil] ali če pogoji v zvezi z odobritvijo pomoči [niso] bili spoštovani“.

258. Glede na navedeno in glede na sodno prakso Sodišča⁹⁷ je Sodišče prve stopnje v točki 178 izpodbijane sodbe presodilo, da „bi [...] Komisija posledično morala nujno preveriti podatke o proizvodnji jeklarskih družb, ki jih je od teh dobivala zlasti zato, da bi ugotovila, ali ohranjanje ali povečanje proizvodnih kapacitet ne izhaja iz nedovoljenih državnih pomoči“.

259. Sodišče prve stopnje je obenem poudarilo obstoj močnega okvira programov naložb za jeklarske družbe⁹⁸ in spomnilo, da je Komisija ponovno preučila sistem pomoči na podlagi ZRFG leta 1988 ter da je decembra 1988 na podlagi Pogodbe ES sprejela odločbo o nenasprotovanju.

97 – Sodišče prve stopnje se sklicuje na sodbe z dne 15. januarja 1985 v zadevi Finsider proti Komisiji (250/83, Recueil, str. 131, točka 9), z dne 15. oktobra 1985 v zadevi Krupp in Thyssen proti Komisiji (211/83, 212/83, 77/84 in 78/84, Recueil, str. 3409, točka 34) in z dne 7. aprila 1987 v zadevi Dillinger Hüttenwerke proti Komisiji (226/85, Recueil, str. 1621, točka 12).

98 – Sodišče prve stopnje se sklicuje na Odločbo Komisije št. 3302/81/ESPJ z dne 18. novembra 1981 o informacijah, ki jih morajo posredovati podjetja jeklarske industrije glede svojih investicij (UL L 333, str. 35), kot je bila spremenjena z Odločbo Komisije št. 2093/85/ESPJ z dne 26. julija 1985 (UL L 197, str. 19), v veljavi do 16. oktobra 1991.

260. Ob upoštevanju teh elementov in informacij, ki jih je družba Salzgitter posredovala Komisiji v skladu z zgoraj omenjenimi obveznostmi, je Sodišče prve stopnje v točki 179 izpodbijane sodbe menilo, da bi ta „morala zaznati in ugotoviti odsotnost priglasitve [spornih pomoči] in v zvezi s tem začeti ukrepati“. V odsotnosti podaljšane neodzivanja Komisije in glede na negotovost in pomanjkanje jasnosti pravnega položaja je Sodišče prve stopnje v točki 180 izpodbijane sodbe zato presodilo, da je Komisija „ob kršitvi dolžnosti skrbnega ravnanja [...] ustvarila stanje dvoumnosti“, ki bi ga morala razjasniti, preden bi odredila vračilo dodeljenih pomoči.

261. V nasprotju s tem, kar je presodilo Sodišče prve stopnje, mislim, da je v tem primeru Komisiji težko očitati neizpolnitev dolžne skrbnosti, saj dodelitev zadevnih pomoči ni bila predmet nikakršne priglasitve v kakršni koli obliki, kljub jasnemu in brez-pogojnemu značaju te zahteve.

262. Svojo presojo utemeljujem na podlagi preučitve pooblastil in odgovornosti, ki so tako v pristojnosti Komisije kot držav članic v okviru sistema nadzora državnih pomoči.

263. Komisija in vse institucije Skupnosti so pri izvajanju svojih upravnih odgovornosti dolžne spoštovati načelo dobrega upravljanja.

264. Po objavi ene izmed prvih sodb Sodišča je to načelo sestavni del nepisanih pravil zakonitosti Skupnosti⁹⁹. Zahteve, ki se navezujejo na omenjeno pravilo, je polagoma navajala sodna praksa Sodišča, preden so bile uzakonjene v členu 41 Listine o temeljnih pravicah Evropske unije¹⁰⁰.

265. Načelo dobrega upravljanja zahteva, da Komisija zanesljivo in temeljito preuči vse podatke, pravne in stvarne, ki bi lahko vplivali na sprejetje nekega akta¹⁰¹. Poleg tega, če ima Komisija izključno pristojnost za presojo združljivosti državne pomoči s skupnim trgom, potem je dolžna opraviti skrbno in nepristransko preučitev vsakega primera, s katerim je seznanjena. Dolžnost

skrbnega ravnanja, katere kršitev Sodišče prve stopnje očita Komisiji, se izraža kot zahteva po upravnem obravnavanju „v razumnem roku“. Po mnenju sodišča Skupnosti je treba „ta rok presojati glede na okoliščine vsake posamezne zadeve in zlasti v povezavi z njenim kontekstom, glede na različne faze v postopku, ki jih mora Komisija upoštevati, glede na kompleksnost zadeve in glede na pomen zadeve za različne zainteresirane stranke“¹⁰². Institucije torej postopkov ne smejo podaljševati v neskončnost, ker so dolžne delovati v razumnem roku, njihova pasivnost pa se lahko tudi sankcionira.

266. V praksi spoštovanje načela dobrega upravljanja zahteva, da Komisija sprejme vse notranje ukrepe, ki so primerni za zagotavljanje dobrega delovanja njenih služb¹⁰³. V ta namen ima na voljo pooblastila za ureditev notranje organiziranosti. Komisija tvori eno samo organizacijsko in funkcionalno enoto.¹⁰⁴ Te službe so kljub temu razčlenjene v generalne direktorate, enote ali oddelke glede na načrt porazdelitve pooblastil, ki je

99 – Sodba z dne 10. decembra 1957 v zadevi Združenje tovarn za proizvodnjo cevi Posarja proti Visoki oblasti (I/57 in I/4/57, Recueil, str. 201, 220).

100 – UL 2000, C 364, str. 1. V zvezi z vsebino in obsegom tega načela glej Simon, D., „Le principe de ‚bonne administration‘ ou la ‚bonne gouvernance concrète‘“ v *Le Droit de l'Union européenne en principes, Liber amicorum en l'honneur de Jean Raux*, Apogée, Rennes, 2006, str. 155.

101 – Glej sodbo Sodišča z dne 21. novembra 1991 v zadevi Technische Universität München (C-269/90, Recueil, str. I-5469, točka 14) ter sodbe Sodišča prve stopnje z dne 24. januarja 1992 v zadevi La Cinq proti Komisiji (T-44/90, Recueil, str. II-1, točka 86), z dne 19. marca 1997 v zadevi Oliveira proti Komisiji (T-73/95, Recueil, str. II-381, točka 32) in z dne 11. septembra 2002 v zadevi Alpharma proti Svetu (T-70/99, Recueil, str. II-3495, točka 182).

102 – Sodba Sodišča prve stopnje z dne 15. septembra 1998 v zadevi Gestevisión Telecinco proti Komisiji (T-95/96, Recueil, str. II-3407, točka 75).

103 – Glej v okviru pogodbe ESPJ člen 16 PJ. Ti ukrepi o notranji organizaciji so določeni v okviru poslovnika. Poslovnik, ki sta veljala ob nastanku dejstev, sta bila poslovnik z dne 9. januarja 1963 (UL 1963, 17, str. 181) in poslovnik z dne 17. februarja 1993 (UL L 230, str. 15). Zadnjega je zamenjal poslovnik Komisije z dne 18. septembra 1999 (UL L 252, str. 41) in nato z dne 29. novembra 2000 (UL L 308, str. 26).

104 – Na podlagi člena 17 poslovnikov iz leta 1963 in 1993 „[...] Komisija ima za pripravo in izvajanje njene dejavnosti skupino služb, ki tvorijo eno samo upravo“.

sestavljen tako, da kar najbolj preprečuje križanje pooblastil in podvajanje nalog¹⁰⁵. Da bi Komisija zagotovila učinkovitost svojega ukrepanja, je v členu 21(1) Poslovnika iz leta 1963 predvidela, da njene službe „delajo v čim tesnejšem možnem medsebojnem sodelovanju“. V skladu s to določbo mora odgovorna služba, še preden se neki dokument predloži Komisiji, o tem obvestiti vse zadevne službe glede na načrt porazdelitve pooblastil ali glede na vrsto zadeve, z namenom preprečiti vsakršno podvajanje nalog, in pridobiti njihovo privolitev ali pripombe¹⁰⁶.

267. V tem sporu iz obrazložitve Sodišča prve stopnje izhaja, da je bila Komisija od leta 1988 obveščena o poslovnih poročilih in letnih obračunih družbe Salzgitter, iz katerih je izhajalo, da je bila na podlagi člena 3 ZRFG deležna izrednih rezerv. Po mnenju Sodišča prve stopnje bi te navedbe lahko izhajale tudi iz preučitve Komisije, opravljene leta 1988, v zvezi z združljivostjo splošnega sistema pomoči s Pogodbo ES.

105 – Členi 19 poslovnika iz leta 1963, 18 poslovnika iz leta 1993, 17 poslovnika iz leta 1999 in 19 poslovnika iz leta 2000.

106 – Omenjena določba je bila povzeta v določilih, ki so skoraj enaka določilom iz člena 20(1) poslovnika iz leta 1993, določilom iz člena 19(1) poslovnika iz leta 1999 in določilom iz člena 21(1) poslovnika iz leta 2000. Glej tudi Kindblom-Törnelli, M., „The role of the cabinets in the decision making process of the European Commission“, v *Liber amicorum* v čast Svena Norberga, Bruylant, Bruselj, 2006, str. 329, 230.

268. Tako kot Sodišče prve stopnje menim, da se je Komisija lahko seznanila z obstojem zadevnih pomoči. Kakor to dejansko izhaja iz izpodbijane sodbje, se je Komisija trudila nadzirati dejavnosti jeklarskih družb s pomočjo celote „protikriznih“ ukrepov, ki so ji omogočali imeti na voljo kar največ informacij o finančnem položaju družbe Salzgitter¹⁰⁷.

269. Povezava med sistemom proizvodnih kvot jekla in državnimi pomočmi je jasna. To izhaja iz člena 15A odločb, ki jih navaja Sodišče prve stopnje, in iz njihovega člena 14¹⁰⁸. Če Komisija uporabi eno ali drugo od teh odločb, mora nujno preveriti račune podjetja na temelju podatkov, ki ji jih to sporoči¹⁰⁹.

107 – Opozarjam, da je bila po prenehanju sistema kvot junija 1988 na podlagi člena 47 PJ oblikovana Odločba Komisije št. 2448/88/ESPJ z dne 19. julija 1988, ki vzpostavlja sistem spremljanja za nekatere proizvode za družbe jeklarske industrije (UL L 212, str. 1). V skladu s to odločbo, ki je veljala od 1. julija 1988 do 30. junija 1990, so bile družbe Komisiji dolžne mesečno prijavljati svojo proizvodnjo in dobave jekla. Od leta 1991, z namenom odpraviti nenehne težave na trgu jekla, je bila na podlagi člena 54 PJ oblikovana Odločba Komisije št. 3010/91/ESPJ z dne 15. oktobra 1991 o podatkih, ki jih morajo predložiti družbe v jeklarski industriji v zvezi z njihovimi investicijami (UL L 286, str. 20).

108 – Glej člen 14 odločbe o podaljšanju v opombi spodaj na strani 96.

109 – Glej sporočilo Komisije o podatkih, ki jih morajo priskrbeti jeklarske družbe, ki zaprosijo za ugodnosti iz členov 14 in 15 Odločbe št. 1696/82/ESPJ in o merilih, ki jih je Komisija določila za njihovo izvajanje (UL 1982, C 318, str. 3).

270. Sodišče je presodilo, da so vsi ukrepi sestavljali skladno celoto in da ni mogoče grajati uvedbe, v sistem proizvodnih kvot, meril, ki sodijo v sistem pomoči jeklarstvu, saj je cilj tako enega kot drugega ne glede na razlike med njunimi pravnimi podlagami in merili za uporabo prestrukturiranje. Po mnenju Sodišča torej ni arbitrarno ali diskriminatorno, da se podatki, ki izhajajo iz uporabe enega od obeh sistemov, lahko kot referenčni povzamejo v drugem¹¹⁰.

271. Komisija kljub temu nima nobene obveznosti v zvezi s posledicami, ki bi morale izhajati iz morebitne ugotovitve o odsotnosti priglasitve pomoči. Sodišče je poleg tega zavzelo zlasti previden in spoštljiv odnos do različnih postopkov, ki jih je Komisija vzpostavila v okviru protikriznih ukrepov. Pri tem mislim na sodbo z dne 7. julija 1982 v zadevi Klöckner-Werke proti Komisiji¹¹¹. V tej zadevi je pritožbeno podjetje Komisiji namreč očitalo, da v okviru izračuna proizvodnih kvot ni upoštevala javnih subvencij, ki so jih bila deležna nekatera podjetja v več državah članicah, kar je bila kršitev Pogodbe ESPJ. Po mnenju družbe Klöckner-Werke AG

bi morala Komisija ob dodelitvi teh državnih subvencij ukrepati. Sodišče je menilo, da Komisija ni bila „dolžna upoštevati, v okviru ukrepov, predvidenih v členu 58 [PJ] [112], izkrivljenj, ki jih na trgu jeklarstva ustvarja dodeljevanje pomoči, ki so lahko nezdružljive s Pogodbo“¹¹³. Poudarilo je, da je bilo izvajanje člena 58 PJ, ki po značaju zahteva hitro ukrepanje in ki temelji na preprostih merilih, nezdružljivo z upoštevanjem podatkov kot so javne pomoči, katerih presoja obsega zlasti zapletene preiskave. Sodišče je tako presodilo, da „[č]e ni mogoče izključiti, da pri urejanju proizvodnih kvot Komisija lahko upošteva položaje, ki so nasprotni členu 4(c) [PJ] in drugim standardom, določenim v odločbah za to področje in pravilno vzpostavljenim s postopki v ta namen, glede na to, da še sedaj spoštuje svoje ukrepanje nadzora na področju naložb, vendarle ni mogoče iti tako daleč, da bi zahtevalo, naj se protikrizni ukrepi iz člena 58 [PJ] uporabljajo kot korektiv učinka prepovedanih pomoči, ki jih dodelijo države članice“¹¹⁴.

272. Ob upoštevanju navedenega za Komisijo ni nikakršne obveznosti v zvezi z

110 – Zgoraj navedena sodba Krupp in Thyssen proti Komisiji. Glej zlasti zgoraj navedeno sodbo Dillinger Hüttenwerke proti Komisiji, v kateri je Sodišče opredelilo, da se morata člena 14A in 14B Splošne odločbe št. 234/84 o dodelitvi dodatnih proizvodnih kvot uporabljati in razlagati v smislu drugih pravil. Iz tega izhaja, da družba, za katero se domneva, da ustreza merilom za odobritev pomoči, ne more imeti ugodnosti dodatne kvote na podlagi člena 14A navedene odločbe (točke od 13 do 15).

111 – 119/81, Recueil, str. 2627.

112 – Sistem spremljanja in kvot proizvodnje jekla temelji na tej določbi.

113 – Zgoraj navedena sodba Klöckner-Werke proti Komisiji (točka 19; moj poudarek).

114 – *Idem* (moj poudarek). Glej tudi sodbi z dne 11. maja 1983 v zadevi Klöckner-Werke proti Komisiji (136/82, Recueil, str. 1599, točka 36) in združenih zadevah Klöckner-Werke proti Komisiji (311/81 in 30/82, Recueil, str. 1549, točka 36) ter zgoraj navedeno sodbo Finsider proti Komisiji.

ugotovitvami, ki naj bi jih v okviru urejanja proizvodnih kvot izpeljala iz morebitne odsotnosti priglasitve državne pomoči. Glede na to je bila Komisija kot nadzorni organ dolžna ukrepati z vso dolžno skrbnostjo.

dica tega obenem določena stopnja skrbnega ravnanja zainteresirane stranke¹¹⁵. Posledično, jamstev, ponujenih upravljeni stranki, ne more instrumentalizirati oseba, ki je malomarna ali zlonamerna.

273. Vendar ne menim, da bi ta odsotnost skrbnega ravnanja v tem primeru lahko oprostila državo članico, da odredi izterjavo nezaakonito dodeljenih pomoči, in družbo prejemnico, da jih vrne.

276. V tem sporu je ugotovljeno, da ni bilo nobene priglasitve spornih pomoči v letu 1988 ali v naslednjih letih. Vendar, kot je presodilo Sodišče, tak odnos pomeni „še posebej resno kršitev, s tem ko [ta] deluje proti predpisom [...] sistema, ki je bistven za varovanje skupnega trga“¹¹⁶.

274. Menim namreč, da Zvezna republika Nemčija in družba Salzgitter neutemeljeno vztrajata pri trditvi o kršitvi načela dobrega upravljanja v delovanju Komisije, potem ko dodelitev zadevnih pomoči ni bila predmet nobene priglasitve v kakršni koli obliki, kljub jasnemu in brezpogojnemu značaju te obveznosti.

277. Obveznost predhodne priglasitve je dejansko ključ preventivnega sistema nadzora, ki ga Komisija vzpostavi v okviru različnih pravil o državnih pomočeh jeklarski industriji. Ta obveznost ji omogoča zagotavljanje nadzora nad skupnim trgom za premog in jeklo v skladu s cilji Pogodbe ESPJ, s tem da odobri dodelitev nekaterih pomoči jeklarstvu ob hkratnem upoštevanju občutljivosti, ki je značilna za sektor. Omenjena obveznost omogoča tudi odstranitev morebitnih dvomov države članice, ki namerava uvesti določen ukrep, v zvezi z vprašanjem, ali ta pomeni pomoč, ki je dovoljena po

275. Spomniti je treba, da pravica do dobrega upravljanja ne pomeni absolutnega prerogativa, ki bi veljal za vse okoliščine v skupnostnem upravljanju. Dejansko iz ustaljene sodne prakse izhaja, da če se po načelu dobrega upravljanja institucijam Skupnosti naloži določeno število obveznosti, je posled-

115 – Glej zlasti sodbo Sodišča prve stopnje z dne 8. maja 2003 v zadevi Josanne in drugi proti Komisiji (T-82/01, Recueil, str. II-2013, točka 81).

116 – Zgoraj navedeni sklep Nemčija proti Komisiji (točka 54 in navedena sodna praksa).

veljavnih pravilih o državni pomoči jeklarstvu. Ugotovljeno je, da je končni cilj obveznosti priglasitve pravna varnost, in mora biti strogo spoštovana¹¹⁷.

nove primere uporab v okviru Pogodbe ESPJ, ko bi se izkazalo, da je v nasprotju z dobrim delovanjem skupnega trga jekla in s predpisi, določenimi v okviru pravil o pomoči jeklarstvu.

278. Z vključitvijo postopka priglasitve projektov, kot je ta v tem sporu, v člen 6 tretjih pravil, je Komisija odigrala vlogo, ki jo ima na podlagi Pogodbe ESPJ na področju državnih pomoči, takoj ko se je pokazalo, da bi sistemi, ki jih je pred tem dovolila na podlagi Pogodbe ES, lahko škodovali dobremu delovanju skupnega trga za premog in jeklo.

279. Kot jasno izhaja iz pete uvodne izjave teh pravil, je bil cilj „vzpostaviti tak enotni skupnostni sistem, ki bi za vse pomoči, ki bi jih jeklarska industrija še [lahko] bila deležna, zagotavljal enotno obravnavo v okviru enega samega postopka“.

281. Omenjeni sistem tako zagotavlja enako obravnavanje med državami članicami in gospodarskimi subjekti glede na to, ali priglasijo pomoč, posebej dodeljeno jeklarskemu podjetju, v skladu s členom 6(1), prvi stavek, tretjih pravil, ali pomoč, dodeljeno na podlagi splošnega sistema pomoči, v skladu s členom 6(1)(2) teh pravil. Dejansko bi bilo v nasprotju z načelom enakega obravnavanja, če bi bila odobrena pomoč, dodeljena na podlagi splošnega sistema pomoči, ki se dovoli na podlagi Pogodbe ES, v nasprotju s tako, ki je bila priglašena v skladu s pravili o pomoči jeklarstvu. To je v nasprotju s cilji ESPJ in bi sistemu preventivnega nadzora, ki ga je Komisija vzpostavila v členu 6 tretjih, četrlih, petih in šestih pravil, odvzel ves polni učinek. Tak položaj bi obenem povzročil tudi nevarnost, da se predpisi, določeni v okviru Pogodbe ESPJ, in zlasti prepoved državnih pomoči, določena v členu 4(c) PJ, izpeljejo v korist prožnejših predpisov Pogodbe ES.

280. Ta sistem omogoča izogniti se temu, da bi splošni sistem pomoči, ki ga odobri Komisija na podlagi Pogodbe ES, povzročal

282. V tem sporu ni izpodbijano, da so bile sporne pomoči, v nasprotju z obveznostmi,

117 – Sodba z dne 15. februarja 2001 v zadevi Avstrija proti Komisiji (C-99/98, Recueil, str. I-1101, točki 73 in 85).

naloženimi državam članicam na podlagi člena 6 tretjih in poznejših zaporednih pravil, dodeljene brez kakršne koli priglasitve.

priglasitve, ki je bila njena dolžnost v skladu s členom 6 tretjih, četrtyh in petih pravil o državnih pomočeh na podlagi ugotovitev, ki bi jih morala Komisija opraviti s preučitvijo dokumentov, ki jih posreduje družba Salzgitter, ali v okviru preučitve splošnega sistema pomoči, ki jo je lahko opravila na podlagi Pogodbe ES.

283. Očitno obvestilo, v katerem družba Salzgitter Komisijo seznani s poslovnimi poročili ali z vsakim drugim podobnim dokumentom v okviru nadzora nad kvotami jekla in naložb, ne more nadomestiti priglasitve v pravilni in dolžni obliki, ki ustreza predpisom omenjene določbe.

286. Če bi bilo tako, bi namreč država članica lahko zaobšla dolžnost predhodne priglasitve pomoči in bi posledično tako odvzela vsakršen učinek preventivnemu nadzoru Komisije.

284. Kakor je Sodišče presodilo v zvezi s postopkom, določenim v členu 88(3) ES, predhodna obveznost priglasitve zavezuje le države članice. Te obveznosti, na primer, ni mogoče izpolniti, če to stori družba prejemnica pomoči¹¹⁸. Sodišče torej zelo dosledno razlaga obveznost predhodne priglasitve državnih pomoči, ki jo določa Pogodba ES. Še toliko bolj v okviru Pogodbe ESPJ, ki – na kar opominjam – le izjemoma dovoli dodelitev državnih pomoči.

287. V tem sporu je ugotovljeno, ko Zvezna republika Nemčija s tem, da približno deset let Komisiji ni priglašala projektov v korist družbe Salzgitter, ki so temeljili na uporabi člena 3 ZRFG, ni izpolnila svojih obveznosti.

285. Iz tega sledi, da se Zvezna republika Nemčija ni mogla izogniti obveznosti

288. V teh okoliščinah, in če Komisija ni izpolnila dolžne skrbnosti, v nasprotju s Sodiščem prve stopnje menim, da ta okoliščina države članice ne bi smela razbremeniti njene naloge, da izterja zadevne pomoči, ker so bile te družbi Salzgitter dodeljene nezakonito zaradi odsotnosti predhodne priglasitve, in bi zato morale biti povrnjene.

118 – Sodba z dne 1. junija 2006 v združenih zadevah P & O European Ferries (Vizcaya) in Diputación Foral de Vizcaya proti Komisiji (C-442/03 P in C-471/03 P, ZOdl., str. I-4845, točka 103).

289. V okviru preučitve tretjega dela prvega pritožbenega razloga bom preučil, ali bi Komisija lahko kljub temu zahtevala vračilo zadevnih pomoči, ne da bi s tem kršila načeli pravne varnosti in varstva legitimnih pričakovanj.

tisti, ki se nanašajo na skupne tržne ureditve. Komisija zagovarja stališče, da morajo biti gospodarski subjekti pripravljeni na spremembe uveljavljenih pravil in tako niso upravičeni zaupati, da zanje ne bodo veljale omejitve novih predpisov¹¹⁹.

3. Tretji del prvega pritožbenega razloga: napačna razlaga načel pravne varnosti in varstva legitimnih pričakovanj

290. Razumem, da Komisija s tretjim delom prvega pritožbenega razloga Sodišču prve stopnje očita, da je napačno uporabilo sodno prakso Sodišča o načelih pravne varnosti in varstva legitimnih pričakovanj, ko je presodilo, da naj bi Komisija z zahtevo po povrnitvi pomoči, dodeljenih družbi Salzgitter v letih od 1986 do 1995, kršila ta načela.

292. Družba Salzgitter v bistvu zatrjuje, da je Sodišče prve stopnje pravilno uporabilo načeli pravne varnosti in varstva legitimnih pričakovanj.

a) Trditve strank

291. Komisija meni, da izpodbijana sodba ogroža načelo pravne varnosti, ker naj bi Sodišče prve stopnje ne poznalo narave predpisov v zvezi s pomočmi jeklarstvu. Ti predpisi naj bi se nenehno razvijali, tako kot

293. Opozarja, da se je proti zakonski ureditvi Skupnosti, v skladu s sodno prakso Sodišča, mogoče sklicevati na načelo varstva legitimnih pričakovanj, v primerih, ko je Skupnost sama predhodno ustvarila tak položaj, ki lahko vzbudi legitimna pričakovanja¹²⁰. Vendar naj bi v tej zadevi Komisija večkrat in brez zadržka odobrila ZRFG in v okviru prvih pravil o pomoči jeklarstvu razglasila, da je bila dolžna sisteme pomoči, kot je ZRFG, še naprej šteti za zakonite¹²¹.

119 – Komisija se sklicuje na sodbo z dne 15. februarja 1996 v zadevi Duff in drugi (C-63/93, Recueil, str. I-569, točka 20).

120 – Sodba z dne 6. marca 2003 v zadevi Niemann (C-14/01, Recueil, str. I-2279, točka 56).

121 – Prva in četrta uvodna izjava prvih pravil.

294. Poleg tega družba Salzgitter natančno opredeli, da je Komisija šele leta 1998 začela preverjati davčne sisteme držav članic z vidika pravice do državnih pomoči. Glede tega se sklicuje na različne odločbe Komisije, v katerih ta ni odredila izterjave pomoči, dodeljenih na podlagi nacionalnega davčnega sistema, iz razlogov, ki se navezujejo predvsem na varstvo legitimnih pričakovanj¹²². Zatrjuje torej, da sporna odločba, ko zahteva vračilo pomoči, dodeljenih družbi Salzgitter, krši načelo enakega obravnavanja.

presoja odvisna od konteksta, v katerem je bila taka ureditev sprejeta, in od primerjave s pravnim položajem, ki je obstajal pred tem. Vendar Zvezna republika Nemčija v tej zadevi meni, da se zainteresirane stranke niso mogle natančno seznaniti z obsegom njim naloženih obveznosti, pri čemer nova ureditev ni bila ne jasna in ne dovolj obrazložena. Zato naj bi Sodišče prve stopnje upravičeno priznalo kršitev načela pravne varnosti.

b) Presoja

295. Zvezna republika Nemčija meni, da se je Sodišče prve stopnje upravičeno sklicevalo na zgoraj navedeni sodbi Duff in drugi¹²³ ter Oliveira proti Komisiji¹²⁴ v delu, s katerim opredeljujeta varstvo, ki ga v najširšem pomenu daje načelo pravne varnosti. Potem ko je Zvezna republika Nemčija spomnila, da v smislu sodne prakse Sodišča ureditev Skupnosti izpolnjuje zahtevo pravne varnosti le, če zainteresiranim strankam omogoči, da se natančno seznanijo z obsegom obveznosti, ki jim jih ta nalaga, in da te posledično sprejmejo pravne določbe, poudarja, da je taka

296. Kot sem že navedel, je Sodišče prve stopnje v točki 182 izpodbijane sodbe presodilo, da Komisija v posebnih okoliščinah obravnavane zadeve ni mogla zahtevati vračila pomoči, dodeljenih družbi Salzgitter, ne da bi s tem kršila načelo pravne varnosti. Sodišče prve stopnje je namreč štelo, da veljavni pravni okvir za družbo prejemnico ni bil jasen in da Komisija, ko se ni odzvala na podatke, ki sta ji jih posredovala družba prejemnica in Zvezna republika Nemčija, ni izpolnila dolžnosti skrbnega ravnanja in je tako ustvarila dvoumen položaj.

297. Glede na ugotovitve, ki sem jih navedel v okviru preizkusa dveh predhodnih točk pritožbenega razloga, menim, v nasprotju s

122 – Odločbi Komisije 2002/347/ESPJ in 2003/755/ES z dne 17. februarja 2003 o belgijskih davčnih olajšavah, dodeljenih centrom za koordinacijo, ki se nahajajo v Belgiji (UL L 282, str. 25); 2003/515/ES z dne 17. februarja 2003 o sistemu pomoči, ki ga izvaja Nizozemska v mednarodnih dejavnostih financiranja (UL L 180, str. 52), in 2003/601/ES z dne 17. februarja 2003 o sistemu pomoči C54/2001 (prej NN 55/2000) Irska – prihodki iz tujine (UL L 204, str. 51).

123 – Točka 20.

124 – Točka 29.

tem, kar je presodilo Sodišče prve stopnje, da Komisija z zahtevo za povrnitev zadevnih pomoči ni kršila niti načela pravne varnosti niti načela varstva legitimnih pričakovanih družbe Salzgitter.

i) Domnevna kršitev načela pravne varnosti

298. Načelo pravne varnosti zahteva, da mora biti zakonodaja Skupnosti določena in da mora biti njena uporaba predvidljiva za osebe, ki jih zadeva¹²⁵. Zahteva, da je vsak akt institucij, ki pravno učinkuje, jasen, natančen in da je z njim seznanjena zadevna oseba tako, da ga lahko z gotovostjo pozna od trenutka, ko navedeni akt obstaja in začne pravno učinkovati. To načelo je še posebej strogo predpisano, če gre za akt, ki ima lahko finančne posledice, zato da se zadevni osebi omogoči, da se z gotovostjo seznani z obsegom obveznosti, ki ji jih določa¹²⁶. Tako bi lahko bilo pri odločbah, ki jih je Komisija sprejela na področju državnih pomoči¹²⁷.

299. Glede na elemente, ki sem jih že navedel, ne menim, da bi Komisija, ko je zahtevala povrnitev spornih pomoči, lahko kršila pravno varnost družbe Salzgitter.

300. Kot sem navedel, je Komisija sprejela pravila o pomoči jeklarstvu v obliki odločbe splošnega pomena. Na podlagi tega so bile objavljene v *Uradnem listu Evropskih skupnosti*. Ta pravila pod nekaterimi pogoji dovolijo odstopanja od načelne prepovedi državnih pomoči, določene v členu 4(c) PJ, v prid določenih kategorij pomoči, ki so taksoativno naštet. Pravila, ki jih določajo, so po mojem mnenju jasna. To sem že ugotovil v točkah od 232 do 238 teh sklepnih predlogov, v zvezi z obveznostjo predhodne priglasitve načrtov o pomočeh. Zvezna republika Nemčija, glede na njeno sodelovanje v Svetovnem odboru ESPJ, in družba Salzgitter, zaradi njenega močnega gospodarskega položaja, sta se lahko seznanili z obsegom njunih obveznosti, ki jima jih je naložila Komisija v okviru sistema nadzora državnih pomoči.

301. Glede predvidljivosti veljavnih pravil menim, da je družba Salzgitter lahko predvidela, da se pravila, ki jih je Komisija določila v okviru različnih pravil o pomoči jeklarstvu,

125 – Sodba z dne 15. decembra 1987 v zadevi Irska proti Komisiji (325/85, Recueil, str. 5041, točka 18).

126 – Glej zlasti sodbo Sodišča z dne 9. julija 1981 v zadevi Gondrand Frères in Garancini (169/80, Recueil, str. 1931, točka 17) in sodbo Sodišča prve stopnje 3. oktobra 2006 v zadevi Hewlett-Packard proti Komisiji (T-313/04, točka 66, in navedena sodna praksa).

127 – Zgoraj navedena sodba Duff in drugi (točka 20).

lahko prilagodijo in spremenijo glede na spremembo gospodarskega položaja v jeklar-skem sektorju.

nove predpise, če meni, da je taka rešitev, h kateri mora voditi pravilna uporaba pravil Pogodbe ESPJ.

302. Kot je Komisija pravilno ugotovila, se pravila v zvezi s pomoči jeklarstvu stalno spreminjajo. Pravila o pomoči jeklarstvu in predpisi, ki jih ta določajo, so veljavna le za določeno obdobje. Ta pravila razveljavljajo druga drugo in vsaka pravila prinesejo novo določitev določb o odstopanju, tako da se jih prilagodi tehničnim in gospodarskim spremembam jeklarske industrije. Natančneje, Komisija je s tem, da je spremenila ta pravila, želela, da dodelitev pomoči ne bi bil stalni položaj, ampak da ostane časovno omejena izjema, ki ustreza okoliščinam in določenim potrebam. Zato odločba Komisije, ki v okviru pravil o pomoči jeklarstvu odobri dodelitev določenih pomoči nekaterim jeklar-skim družbam, ustvarja pravni položaj, ki ga je mogoče spremeniti v okviru pooblastila institucij Skupnosti za odločanje po prostem preudarku, kot se lahko zgodi zlasti na področju skupnih ureditev trga, katerih cilj je stalno prilagajanje glede na spreminjanja gospodarskega položaja¹²⁸. Po prenehanju veljavnosti pravil o pomoči jeklarstvu lahko Komisija torej v okviru drugih pravil sprejme

303. Posledično menim, da sporna odločba, ob poudarku, da zadevne pomoči niso bile priglašene in da se posledično zahteva njihova povrnitev, ni izkazala, da naj bi Komisija ravnala v nasprotju z načelom pravne varnosti, medtem ko Zvezna republika Nemčija, ko navedenih pomoči ni priglasila v skladu s predpisi tretjih, četrtih in petih pravil, ni spoštovala tega načela.

ii) Domnevna kršitev načela varstva legitimnih pričakovanj

304. Načelo varstva legitimnih pričakovanj se pokaže kot posledica načela pravne varnosti. Ob spremembi predpisa je njegov namen zagotoviti varstvo položajev, ki so jih legitimno pridobile ena ali več fizičnih ali zlasti pravnih oseb¹²⁹. Vendar gospodarski

128 – Glej zlasti sodbo z dne 14. oktobra 1999 v zadevi Atlanta proti Komisiji in Svetu (C-104/97 P, Recueil, str. I-6983, točka 52).

129 – Glej zlasti sodbo z dne 18. maja 2000 v zadevi Rombi in Arkopharma (C-107/97, Recueil, str. I-3367, točka 66 in navedena sodna praksa).

subjekti niso upravičeni zaupati v ohranitev obstoječega položaja, ker ga lahko institucije Skupnosti spremenijo v okviru diskrecijske pravice¹³⁰.

305. V tem sporu in glede na sklepne predloge, ki sem jih navedel zgoraj, najprej menim, da se niti družba Salzgitter niti Zvezna republika Nemčija ne moreta sklicevati na kršitev načela varstva legitimnih pričakovanj.

306. Vemo namreč, da se države članice na področju državnih pomoči ne morejo sklicevati na legitimna pričakovanja prejemnikov pomoči, da bi se izognile obveznosti povrnitve nezakonito dodeljenih pomoči, ker so bile te dodeljene s kršitvijo procesnih predpisov. Sodišče namreč meni, da če bi bilo tako, bi se nacionalni organi lahko sklicevali na nezakonitost njihovega lastnega ravnanja za onemogočanje učinkovitosti nadzora, ki ga izvaja Komisija¹³¹.

307. Prav tako vemo, da bi imeli ob upoštevanju obveznosti nadzora nad državnimi pomočmi, gospodarski subjekti legitimno pričakovanje glede zakonitosti pomoči le, če so bile te odobrene v skladu s postopkom, določenim v ta namen, zlasti s pristojnostmi Komisije¹³². Iz ustaljene sodne prakse tudi izhaja, da mora biti vesten gospodarski subjekt navadno sposoben ugotoviti, ali je bil ta postopek spoštovan¹³³.

308. V okviru teh sklepnih predlogov torej trdim, da Zvezna republika Nemčija, ko ni priglasila zadevnih pomoči, ni spoštovala postopka, ki ga od leta 1986 določajo različna pravila o pomoči jeklarstvu. Prav tako menim, da se je družba Salzgitter lahko natančno seznanila o obsegu svojih obveznosti v okviru nadzora državnih pomoči, ki ga je vzpostavila Komisija.

309. Glede na zgoraj navedeno sodno prakso in posebne okoliščine obravnavane zadeve torej menim, da se niti Zvezna republika Nemčija niti družba Salzgitter ne moreta

130 – Zgoraj navedena sodba Delacre in drugi proti Komisiji (točka 33, in navedena sodna praksa) in sodba Sodišča prve stopnje z dne 24. oktobra 1997 v zadevi Wirtschaftsvereinigung Stahl in drugi proti Komisiji (T-244/94, Recueil, str. II-1963, točki 58 in 59).

131 – V okviru Pogodbe ES glej zlasti sodbo z dne 14. januarja 1997 v zadevi Španija proti Komisiji (C-169/95, Recueil, str. I-135, točka 48 in navedena sodna praksa).

132 – V okviru pogodbe ES glej zlasti sodbo z dne 22. junija 2006 v združenih zadevah Belgija in Forum 187 proti Komisiji (C-182/03 in C-217/03, ZOdl., str. I-5479, točke od 150 do 152).

133 – Glej zgoraj navedeno sodbo Alcan Deutschland (točka 25 in navedena sodna praksa).

sklicevati na kršitev načela varstva legitimnih pričakovanj, da bi se izognili obveznosti povrnitve zadevnih pomoči.

310. V vsakem primeru ne mislim, da bi Komisija pri zadevni državi članici in družbi prejemnici na podlagi predpisov Pogodbe ESPJ lahko vzbudila legitimno pričakovanje glede združljivosti zadevnih pomoči.

311. Kot je generalni pravobranilec Léger poudaril v točkah od 365 do 370 sklepnih predlogov v zgoraj navedeni zadevi, v kateri je bila izdana sodba Belgija in Forum 187 proti Komisiji, je kršitev načela varstva legitimnih pričakovanj glede na sodno prakso Sodišča dopustna, če so izpolnjeni trije pogoji.

312. Prvič, obstajati mora akt ali ravnanje uprave Skupnosti, ki lahko povzroči to zaupanje. Poleg tega mora ta uprava zagotoviti natančna zagotovila¹³⁴.

313. Drugič, gospodarski subjekt ne sme moči predvideti spremembo v nadaljnjem poteku, ki ga je predhodno sprejela uprava Skupnosti. Iz ustaljene sodne prakse namreč izhaja, da kadar lahko razumen in preudaren gospodarski subjekt predvidi sprejetje ukrepa Skupnosti, ki lahko vpliva na njegove interese, se ob njegovem sprejetju na to načelo ne more sklicevati¹³⁵. Zaupanje, ki ga ustvari akt ali ravnanje uprave Skupnosti, je torej „legitimno“ in ga je treba posledično varovati, kadar bi se zadevna oseba lahko razumno zanesla na ohranitev oziroma stabilnost tako ustvarjenega položaja, kot bi to lahko storil „razumen in preudaren“ gospodarski subjekt.

314. Tretjič, interes Skupnosti, ki je cilj izpodbijanega akta, ne sme upravičiti vpliva na legitimna pričakovanja zadevne osebe. Ta pogoj je izpolnjen, če tehtanje prisotnih interesov pokaže, da v okoliščinah obravnavane zadeve interes Skupnosti ne prevlada nad interesom zadevne osebe, da se ohrani položaj, ki ga je legitimno imela za stabilnega¹³⁶.

315. Treba je preučiti, ali so v tej zadevi akti ali ravnanje Komisije pri družbah preje-

134 – Zgoraj navedena sodba Belgija in Forum 187 proti Komisiji (točka 147 in navedena sodna praksa).

135 – *Idem*.

136 – Glej zlasti sodbo z dne 17. julija 1997 v zadevi Affish (C-183/95, Recueil, str. I-4315, točka 57).

mnica lahko povzročili tako legitimno pričakovanje, ki bi preprečilo Komisiji, da od Zvezne republike Nemčije zahteva, da odredi izterjavo pomoči, in od družbe Salzgitter, da povrne te pomoči.

trgom za premog in jeklo torej veljali posebni predpisi zadnjenavedene pogodbe in akti, sprejeti za njeno izvajanje¹³⁷.

316. Sam ne menim tako. V nasprotju s tem, kar zatrjujeta družba Salzgitter in Zvezna republika Nemčija, namreč menim, da Komisija ni mogla vzbuditi legitimnega pričakovanja, ko je na podlagi Pogodbe ES odobrila splošni sistem pomoči, določen s členom 3 ZRFG, oziroma ko je sprejela prva pravila, ali ko ni ukrepala glede informacij, ki ji jih je posredovala družba Salzgitter.

318. Dalje, v zvezi s predpisi, ki jih je Komisija določila v okviru prvih pravil o pomoči jeklarstvu, prav tako menim, da ti pri družbi Salzgitter niso mogli vzbuditi legitimnih pričakovanj glede združljivosti zadevnih pomoči s skupnim trgom za premog in jeklo.

317. V zvezi z odločbami Komisije, da ni ugovarjala glede člena 3 ZRFG, najprej menim, da te niso mogle dati natančnih zagotovil glede združljivosti zadevnih pomoči s predpisi Pogodbe ESPJ. Kot sem navedel v okviru preučitve nasprotne pritožbe, so bile te odločbe sprejete samo na podlagi členov 87 ES in 88 ES ter so se nanašale na družbe, za katere velja Pogodba ES. Če bi bile zadevne pomoči v prid družbi, za katero velja Pogodba ESPJ, bi za njihovo združljivost s skupnim

319. Namreč, kot sem navedel, predpisi, ki jih Komisija določa v okviru pravil o pomoči jeklarstvu, ustrezajo okoliščinam in določenim potrebam in veljajo le za določeno obdobje. Iz ustaljene sodne prakse torej izhaja, da čeprav načelo varstva legitimnih pričakovanj sodi med temeljna načela Skupnosti, gospodarski subjekti ne morejo upravičeno zaupati v ohranitev obstoječega položaja, ki ga lahko institucije Skupnosti spremenijo v okviru svoje diskrecijske pravice. V zgoraj navedeni sodbi Wirtschaftsvereinigung Stahl in drugi proti Komisiji je sodišče Skupnosti poudarilo, da je „pravilno delovanje skupnega trga [vključevalo] očitno potrebo po stalnem prilagajanju

137 – Napotujem na točke od 149 do 152 teh sklepnih predlogov.

glede na spreminjanje gospodarskega položaja¹³⁸. V zvezi z ukrepi, namenjenimi preprečevanju kriznih situacij, je presodil, da gospodarski subjekti niso mogli uveljavljati pridobljene pravice za ohranitev pravnega položaja, ki je obstajal v točno določenem trenutku¹³⁹.

glede na kratkoročne podatke z jeklarskega trga. Povedano drugače, ker se je Komisija v okviru drugih pravil odločila, da vzpostavi enoten postopek za vse pomoči jeklarstvu in da v okviru tretjih pravil natančneje določi obveznost priglasitve pomoči, kot so te, ki jih obravnavamo v tem sporu, po mojem mnenju ni kršila načela varstva legitimnih pričakovanj.

320. Posledično, kot smo videli, odločba Komisije, ki v okviru pravil o pomoči jeklarstvu odobri dodelitev ene kategorije pomoči nekaterim jeklarskim družbam, ustvari pravni položaj, ki se lahko spremeni na podlagi njene diskrecijske pravice.

321. Iz tega sledi, da ker je Komisija natančno opredelila, v okviru četrte uvodne izjave prvih pravil, da so ta omejena „samo na posebne pomoči“ – ker uporabo splošnih sistemov pomoči še naprej nadzira Komisija na podlagi členov 67 PJ ter 87 ES in 88 ES –, in ker je opozorila na člen 10 navedenih pravil, ki „veljajo do 31. decembra 1981“, je jasno, da od tega datuma Komisija lahko sprejme drugačne predpise. Družba Salzgitter, za katero se domneva poznavanje veljavnih predpisov, je torej lahko predvidela, da se ti lahko prilagodijo in spremenijo

322. Nazadnje, glede neukrepanja Komisije po prenosu podatkov, ki jih je posredovala družba Salzgitter, menim, da pri tej družbi ni bilo mogoče dokazati legitimnih pričakovanj glede združljivosti zadevnih pomoči s skupnim trgom za premog in jeklo. Ti podatki namreč niso bili posredovani v okviru priglasitve, ki bi ustrezala predpisom iz člena 6 tretjih in poznejših pravil, ampak v okviru okvirnih načrtov proizvodnje jekla in programov spremljanja naložb. To, da bi družba Salzgitter mogla razumno verjeti, da pomoči, ki jih je prejela, niso sprožile nobenih nasprotovanj Komisije, se mi ne zdi zadostno¹⁴⁰.

138 – Točka 59.

139 – *Idem*.

140 – Sodbe Sodišča z dne 24. novembra 1987 v zadevi RSV proti Komisiji (223/85, Recueil, str. 4617) ni mogoče prenesti na obravnavano zadevo. V tej zadevi je namreč Sodišče menilo, da bi zamuda Komisije (26 mesecev) pri sprejetju odločbe o združljivosti državne pomoči lahko pri prejemnikih pomoči vzbudila taka legitimna pričakovanja, ki bi preprečila Komisiji, da od nacionalnih organov zahteva, da odredijo izterjavo pomoči. Vendar je bila v navedeni zadevi ta pomoč priglašena.

323. Posledično menim, da akti oziroma ravnanja Komisije v okviru te zadeve pri družbi Salzgitter niso mogli ustvariti legitimnih pričakovanj, tako da bi preprečili Komisiji, da zahteva od Zvezne republike Nemčije, da odredi izterjavo pomoči, in od družbe prejemnice, da jih povrne.

324. Glede na vse te elemente in glede na sklepne predloge, ki sem jih že navedel v okviru preučitve dveh zgornjih delov pritožbenega razloga, menim, da je Sodišče prve stopnje napačno uporabilo pravo pri presoji, da je Komisija kršila načelo pravne varnosti, ko je zahtevala povrnitev pomoči, ki so bile brez priglasitve nezakonito dodeljene družbi Salzgitter.

325. Zato Sodišču predlagam, naj prvi pritožbeni razlog razglasi kot utemeljenega in naj razveljavi izpodbijano sodbo v delu, s katerim je razglasila ničnost členov 2 in 3 sporne odločbe o povrnitvi pomoči, dodeljenih družbi Salzgitter v letih od 1986 do 1995.

326. Ob upoštevanju zgoraj navedenega menim, da se mi ni treba izreči o drugih točkah tega pritožbenega razloga. Prav tako menim, da se mi ni treba izreči o drugem pritožbenem razlogu te pritožbe.

VII – Vrnitev zadeve v ponovno odločanje Sodišču prve stopnje

327. Člen 61, prvi odstavek, statuta Sodišča določa, da Sodišče, če je pritožba utemeljena, razveljavi odločitev Sodišča prve stopnje. Če stanje postopka to dovoljuje, lahko v tem primeru samo dokončno odloči o zadevi ali pa jo vrne v razsojanje Sodišču prve stopnje.

328. V obravnavani zadevi menim, da o tem sporu ni mogoče presojati. Preučitev tožbenih razlogov, ki jih je navedla družba Salzgitter v okviru ničnostne tožbe, bo neizogibno zahtevala dejanska preverjanja, ki jih Sodišče prve stopnje ni preučilo v okviru izpodbijane sodbe. Mislim zlasti na četrti pritožbeni razlog: napačna presoja glede opredelitve nekaterih naložb za ukrepe, ki sodijo na področje uporabe Pogodbe ESPJ, na peti pritožbeni razlog: napačna presoja, ker naj Komisija nekaterih projektov vlaganj ne bi opredelila kot ukrepe za varstvo okolja, in na šesti pritožbeni razlog: napačna presoja pri določitvi odločilne stopnje sedanje vrednosti.

329. Te ugotovitve me spodbujajo k predlogu za vrnitev te zadeve v odločanje Sodišču prve stopnje, da presodi o temelju, in da se pridrži odločitev o stroških.

VIII – Predlog

330. Glede na zgornje ugotovitve predlagam, naj Sodišče presodi:

1. Sodba Sodišča prve stopnje Evropskih skupnosti z dne 1. julija 2004 v zadevi Salz-gitter proti Komisiji (T-308/00) se razveljavi v delu, s katerim razglasi ničnost členov 2 in 3 Odločbe št. 2000/797/ESPJ o državni pomoči, ki jo je Nemčija dodelila družbi Salzgitter AG, Preussag Stahl AG in hčerinskim družbam koncerna v železarsko-jeklarskem sektorju, danes združenim pod imenom Salzgitter AG – Stahl und Technologie (SAG).
2. Zadeva se vrne v odločanje Sodišču prve stopnje Evropskih skupnosti, da presodi o temelju.
3. Odločitev o stroških se pridrži.